

DIN
CUPRINS

Pagina 3

- Ce și cit învățăm din viața unei personalități
- Jean Georgescu: „- Care e sufletul artei? - Povestirea. Povestirea e totul”

■ Teatru
- GALA „ARTA COMEDIEI” - LA GALAȚI

Pagina 8

Pagina 10

- Poșta literară
Supliment
de Mircea Iorgulescu
- Ce mai scriu revistele?

- Serialul nostru
Borges despre Borges
- Redescoperirea muzeelor
- Tabela de marcaj

Pagina 11

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia
SUPLEMENT LITERAR-ARTISTIC
tineretului

Anul VIII

Nr. 21 (348)

12 pagini — 3 lei
Simbătă

28 mai
1988

Formarea omului nou

O societate nouă, așa cum este societatea românească de astăzi, o societate care își propune să își educe cetățenii în spiritul luminos al idealurilor umaniste înalte, are nevoie spre a se intrupa de inflăcărată faptă revoluționară și, deopotrivă, de gândul profund, cutezător, responsabil. Valoarea inestimabilă și clarviziunea gândirii teoretice a secretarului general al partidului, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU**, au conferit strălucirea ideatică proprie laborioasei activități ce tinde la înălțarea perpetuă a României socialiste pe noi culmi de civilizație și progres. Datorăm operei ideologice a președintelui țării — și acest adevăr ne umple sufletul de vie și fierbinte recunoștință, mai ales nouă, tinerilor — conceptele fundamentale care au direcționat și continuă să direcționeze devenirea noastră contemporană.

Unul dintre aceste prețioase concepte tutelare este și omul nou. Formarea temeinică a omului nou reprezintă un proces amplu, deosebit de complex, un proces care necesită în cursul desfășurării sale noi și substanțiale îndrumări și limpeziri. În „Expunerea cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale”, prezentată în ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. la sfârșitul lunii aprilie, pătrunzătoare sinteză a problematicei complexe a actualului stadiu de dezvoltare a patriei noastre, a direcțiilor în care gândul și fapta poporului nostru vor fi angajate pentru infăptuirea României de mâine, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU** s-a referit pe larg și la acest aspect al construcției socialismului românesc.

„SUPLEMENTUL LITERAR-ARTISTIC”

(Continuare în pag. a II-a)

Pictură de SABIN BALAȘA

Copilărie însoțită

Copiii noștri se ridică în noi aleargă, rid, recită despre pace e ziua lor și parcă-a tuturoră copiii au venit ca să se joace

Ei știu de pe acum să-și spună vreaa copiii știu ce-i rău și ce e bine Ce-i zburda minjilor pe verdele cimpiei și literele cum să le imbine.

Copiii-și știu cînta conducătorii l pe Ceaușescu omul bun cit vara părintele veghind asupra țării la rîndul său fiu dragă a toată țara.

Copiii noștri au venit să cînte la zi întii și an la jumătate la sărbătoarea zeilor cei tineri ce știu clădi șotronul din pătrate.

OLGA GHÎTESCU
— elevă —

Ecouri ale Expunerii secretarului general al partidului,

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, în conștiința tinerilor scriitori

RAȚIUNEA SUPERIOARĂ A CREAȚIEI

Cultura noastră a simțit nevoia să-și rememoreze adevărurile sale fundamentale. Pentru că numai așa ea a fost racordată la tradiția națională. Pentru că numai așa a fost posibilă spiritualitatea unui popor.

Trăim într-o țară care poartă un nume.

Trăim într-o țară în care avem spațiul nostru istoric, profund românesc.

Trăind în mijlocul oamenilor, scriind pentru oameni, poezii și prozatorii nu se pot sustrage de la actualitate. Poezia noastră, proza noastră s-au situat dintotdeauna, pe baricadele de progres ale timpului. Iar timpul cere tuturor creatorilor săi marea și limpedea poezie, care să-și poarte dialogul ei cu viitorul. Ancorați, la rîndul lor, în viață și-n epocă, eroii prozelor noastre se nasc din frământări profunde, nu o dată dramatică, descoperind în ei imaginea omului interior aflat într-o continuă schimbare, într-o lume în continuă schimbare.

Fiecare scriitor își propune să cucerească lumea.

Fiecare este mistuit, uneori, de neputința de a scrie cit ar dori.

Fiecare scriitor are orgoliul de a-și propune să descopere noi teritorii de sensibilitate.

Indemnurile adresate creatorilor, de secretarul general al partidului, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU**, decurg din inșiși imperatiile timpului pe care-l trăim, din rațiunile superioare ale creației.

Omenirea a avut mereu nevoie de certitudini. Iar operele scriitorilor s-au grăbit să le cuprindă în sine.

Dacă noi ne-am grăbit să căpătăm o altă conștiință, în operele noastre au apărut personaje care au intruchipat o asemenea conștiință. Dotate cu o sete de a se afirma și de a clădi o altă lume, inedită, cu o biografie complexă, se vor eroi de neuitat, mesageri nu numai ai vieții, dar și ai filozofiei noastre. Ele se constituie în-

ARETA ȘANDRU

(Continuare în pag. a X-a)

MENIREA POETULUI

Sintem un popor de poeți. Fiecare construcție respiră poezie. Aspirind la sublimul creativ, rostuiim limba și cu certitudine împodobim interiorul Patriei cu aspirații milenare.

Această deplină împerechiere de cuvinte românești se constituie într-un simbol de forță mioritică, de fapt singurul filon de structură adevărat românească. Minuind cu ușurință ritmul și rima versului, românul a știut dintotdeauna să-și apropie natura, să-și destăinuie inima frunzișului, cîmpului, muntelui. Această îngemănare de statornicie și poezie a plămădit într-un proces firesc românul-poet, forța lui devenind simbol în destinul României de astăzi.

Sprijinit pe trupul de pămint al Patriei, poetul devine el însuși rădăcină înfiptă adinc în istoria ei. Cotidianul, „miezul unui ev aprins”, este plămădit deslășirii dinspre lumină a stării de frumos și împlinire. Astăzi, respirind primăvara cu

mușuri secunzi, rostim numele patriei rotunjind cu buzele finutul ei de stemă. Astăzi, mai mult ca oricînd, deslășim pe cerul libertății simbolul unei României decorată cu infinite însemne de trînicie și frumusețe.

Poetul se regăsește în sămînța aburindă a rodului, descoperind printr-un proces firesc de metamorfoză Patria cuminte, în limba curat eurgătoare și limpede milenară.

Simbioza durabilă și efervescentă dintre poet și patrie descifrează firescul și vibrantul poem al descoperirii și mereu redescoperirii rotundului de inimă al cuvintului. Acolo, îngemănat cu licoarea nașterii rodului poetul își împlinește datoria sfîntă de a incolți peste timp cîntecul său.

FLORENTIN PALAGHIA

(Continuare în pag. a X-a)

Formarea omului nou

(Urmare din pag. 1)

Expunerea constituie o mărturie pilduitoare a nesecatei forțe creatoare de care dispune partidul comunistilor. În înțelegerea partidului nostru, teoria revoluționară, ideologia comunistă semnifică un instrument de neinlocuit al acțiunii revoluționare. Parte componentă a acțiunii revoluționare, legată prin mii de fire indestructibile de întreg, este și nobila activitate de a educa, de a forma omul nou pentru prezentul și viitorul patriei.

Educarea tinerilor în spiritul respectului față de moștenirea spiri-

tuală și față de virtuțile morale moștenite de la înaintași, educarea tinerilor în spiritul cerințelor înalte impuse de actuala fază a dezvoltării umanității constituie dubla misiune, de o mare răspundere, ce revine societății. Cunoașterea istoriei neamului, a tradițiilor sale de luptă revoluționară, înțelegerea științifică a mutațiilor survenite în lumea contemporană românească, în ultimele decenii, cultivarea dragostei și a mindriei față de cuceririle socialismului, formarea spiritului de răspundere ce revine tinerii generații pentru împlinirea obiectivelor impuse de dezvoltarea multilaterală a patriei, de perfec-

ționarea tuturor aspectelor vieții economico-sociale, de ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual al poporului sînt componente esențiale ale conștiinței revoluționare, ale conștiinței omului nou.

Aceste componente esențiale se probează prin cotidienele fapte de muncă — înțeleasă, în egală măsură, ca studiu și activitate productivă nemijlocită — ale tinerilor de astăzi, fapte de muncă ivite din mindria de a fi participanți activi la realizarea celei mai drepte și mărețe societăți, de a sluji în orice împrejurare cauza socialismului și comunismului.

ACTUALITATEA PENTRU TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI AGENDĂ • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

„Bucureștii Epocii Nicolae Ceaușescu”

În perioada 20 mai — 10 iulie 1988 se desfășoară în Capitală un amplu program de manifestări politico-educative și cultural-artistice găzduite de instituțiile culturale și de învățămînt. Sub titlul deosebit de sugestiv „Bucureștii Epocii NICOLAE CEAUȘESCU, epoca celor mai mărețe împliniri din istoria patriei”, organizatorii (Consiliul Municipal București al Organizației Pionierilor, Muzeul de istorie și artă al Municipiului București, Întreprinderea Cinematografică a Municipiului București) își propun să releve dimensiunile unui efort creator și constructiv fără precedent înregistrat în dezvoltarea multilaterală a Capitalei. Spre edificarea cititorului, prezentăm în continuare câteva genice cuprinse în amplul program: București — Capitala patriei, pe coordonatele dezvoltării multilaterale, ale înfloririi economice, sociale și urbanistice în anii Epocii NICOLAE CEAUȘESCU; Bucureștii — ieri și azi; Mărețe ctitorii bucureștene în anii glorioși ai epocii NICOLAE CEAUȘESCU; 23 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. — anii celor mai mărețe realizări din întreaga istorie a patriei; București, orașul copilăriei mele fericite; Istoria poporului român reflectată în filmul românesc; Muzeul de istorie și artă al municipiului București — popas la școala iubirii de patrie. (I.L.)

Orice film cu Teodora Mares poate deveni un film de succes, cu atît mai mult un film muzical în care tinăra actriță dă și o probă a talentului ei vocal. În imagine, în premiera acestei săptămîni, cu un titlu el însuși promițător: **În fiecare zi mi-e dor de tine** (regia — Gheorghe Vitanidis).

Argheziana

În încheierea suitei de manifestări literar-artistice „Primăvara culturală bucureșteană”, va avea loc duminică, 29 mai, la muzeul memorial „Tudor Arghezi” de la Mărtisor, un simpozion intitulat „Universul creației argheziene”. Vor participa: Dumitru Micu, Nicolae-Dan Frunteală, Mihai Ungheanu, Al. George, Dumitru Corbea, Radu Boureanu, Al. Andrițoiu, Mircea Dinescu, Romulus Vulpescu. Simpozionul va fi urmat de un recital poetic susținut de actorii ai teatrelor bucureștene.

Cenaclul „Ateneu”

Joi s-a desfășurat la Bacău o nouă sesiune a Cenaclului literar al revistei „Ateneu”, sesiune la care a citit din creația sa poetică tinăra Lidia Bli-dariu. Sesiunea a fost condusă de poetul Sergiu Adam, din partea redacției revistei. La această nouă manifestare a cenaclului au participat ca invitați criticii literari Eugen Simion și poetul Lucian Avramescu.

„Muzicoteca pentru toți”

...din ce în ce mai complexă, mai atractivă, realizată cu fler — de aici decurgînd priza la publicul mai ales tînăr — este emisiunea „Muzicoteca pentru toți”. O puteți asculta în fiecare duminică după-amiaza, pe programul I, timp de 95 de minute. Din colectivul de realizatori: Titus Andrei, Sanda Valeria Dan, Lucia Popescu Moraru, Silvia Velicu, Adriana Marian, Magdalena Săvescu, Nicolae Dufu. Iată că nu întotdeauna e ușoară o emisiune de muzică ușoară!

Arte

Săptămîna aceasta, galeriile de artă ale Teatrului Foarte Mic găzduiesc, sub egida Co-

mitetului de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București, trei micro-expoziții, fiecare de o factură diferită: pictură, modele de vestimentație și fotografie. Peisajele de iarnă ale lui Dorin Sava dovedesc sensibilitate și aplecare spre meditație. Creațiile vestimentare semnate de Marilena Isăcescu (membră a A.A.P.A.) impresionează prin fantezia debordantă în alegerea formelor și culorilor. Compozițiile fotografice ale lui Vlad Columbeanu (A.A.F.), în alb-negru, denotă simț al structurării savante. Deci, pictură, vestimentație, fotografie și... bincinteles, teatru.

Lecturi fundamentale

Povești și povestiri

Și zise barosul cel plin de sine către acul cel sprinten: „Tu îmi spui mai mult de frumos, eu ți-o spun de cele neapărat trebuincioase”. Aici ar sta, carevasăzică, un capăt de explicație a opțiunii estetice a lui Creangă, deci într-o povestire didactică pe care învățătorul din Tîcău a scris-o și din drag de frumos (și tresălta lui inima de bucurie) și din neapărată trebuință. Învățătorul își cunoștea ca nimeni altul menirea. Povestirile și poveștile îi trebuiau lui la școală, adică nu lui, ci copiilor din acea parte din tirgul Ieșilor unde trăia el, excepționalul știutor de limbă românească. Întreaga aventură a lui Ion Creangă în nemurirea limbii române începe cu o poveste, Soacra cu trei nurori, citită la „Junimea” și publicată în „Convorbiri literare” la 1 octombrie 1875. Nu degeaba, „autorul” Ion Creangă s-a învrednicit, ca altădată cronicarul, cu nedezmîntită maliție să scrie un text de „punere în gardă”: „Prefață la poveștile mele — Iubite cetitoriu, / Multe povești ai fi citit de cînd ești, / Cetește, rogu-te, și ceste și, unde-i vedea / că nu-ți vin la socoteală, / Ie pana în mină și / dă și tu altceva mai bun la iveală, / căci eu atît m-am priceput și atît am făcut”. Cu aceste „voroave” începe a se lăsa văzută lumea lui Creangă, povești, povestiri, amintiri, versuri (!) articole, crochieri și scrisori — mustinde, toate, de un spirit neadormit. Despre opera lui Creangă notăm o frază uluitoare, scrisă, în chiar limbajul acestui spirit, de Garabet Ibrăileanu: „Frumusețea supremă, sau ceea ce e suprem în frumusețea operei lui Creangă este perfectă ei inutilitate”. Sugestiv și... inexplicabil! Restul e lectură.

„Tinerețe, educație, participare”

Săptămîna aceasta s-au desfășurat, la Busteni, lucrările sesiunii anuale de comunicare științifică a Centrului de Cercetări pentru Problemele Tineretului. Sesiunea a marcat, totodată, împlinirea a 20 de ani de la înființarea CCPT. Tema dezbaterilor din această ediție a fost: „Tinerețe, educație, participare”. Două decenii de cercetare științifică și acțiune socială”. La manifestare au participat cercetători, cadre didactice din învățămîntul liceal și universitar, specialiști din unități economico-sociale, activiști de partid și ai organizațiilor de tineret.

Reuniunea a pus în discuție o largă problematică referitoare la educația prin muncă și pentru muncă a tinerii generații, la integrarea socio-profesională și participarea activă și creatoare a tineretului la viața social-politică și culturală a țării. În spiritul conceptelor, orientărilor și indicațiilor cuprinse în *Expunerea* tovarășului Nicolae Ceaușescu, au fost subliniate sarcinile ce revin organizațiilor de tineret în ceea ce privește îmbunătățirea calității muncii de educație comunistă, revoluționară a tinerii generații.

Argeș

● S-a desfășurat de curînd, la Cîmpulung-Muscel, acordarea premiilor la concursul literar „Rapsodii de primăvară”, organizat de C.J.C.E.S. Argeș. Inspectoratul Școlar al județului Argeș, C.O.C.E.S. Cîmpulung-Muscel și Filiala Societății de Științe Filologice Argeș, Festivalitatea de premiere și recitalul poetic al laureatilor au fost urmate de o vizită de documentare la expoziția memorială „George Topirceanu” din Nămești. Laureati: premiul I — Paul Aretu (Caracal); premiul II — Luiza Stoichiță (București) și Vasile Adoni (Tîrgu Mures); premiul III — Nicolae Roșianu (Timisoara) și Emilia Dabu (Mangalia); premiul C.J.C.E.S. Argeș — Ileana Popescu-Holban (București); premiul Inspectoratului Școlar al județului Argeș — Nicolae I. Nicolae (București); premiul revistei „Argeș” — Romulus Sălăgean (Rosiorii de Vede); premiul Filialei Societății de Științe Filologice Argeș — Ștefan Găitânaru (Pitesti) și Ion Diaconescu (Stoienesti); premiul C.O.C.E.S. Cîmpulung-Muscel — Mircea Nicolaescu (Cîmpulung-Muscel). Au mai fost acordate premii, mențiuni speciale și mențiuni pentru elevi.

Ce e nou la teatru

Interlocutor azi

Vasile Donose

DIRECTORUL TEATRULUI SATIRIC-MUZICAL „C. TĂNASE”

— Părinții noștri au crescut în epoca revistei. Una din întrebările frecvente atunci, pe care v-o adresez și eu era: Ce e nou la „Tănase”?

— Mi-ar place să cred că la „Tănase” toate sînt noi. Îndeosebi este nou spiritul în care se muncește, conștiința responsabilității etico-profesionale în raport cu sarcinile ce revin teatrului ca instituție de cultură și fiecărui compartiment al ei ca activist și pedagog al opiniei publice și arhitect al bunului gust artistic.

— Teatrul Tănase este un teatru numai pentru divertisment?

— Mai întîi trebuie să ne lămurim ce înțelegem prin acest concept. Dacă prin divertisment se înțelege o școală a bunului gust, o posibilitate de relevare, la modul specific, a problematicii cu care se confruntă omul în existența sa cotidiană și de cultivare a direcțiilor de acțiune pentru asanarea răului social, în toate ipostazele lui posibile, dacă, de asemenea, prin divertisment înțelegem acel tip de manifestări congruente modelelor estetice elevate, capabile să influențeze benefic tonusul uman, să lumineze starea de spirit și să sporească disponibilitățile creatoare ale spectatorilor, atunci putem spune că teatrul nostru este numai pentru divertisment!

— Aveți resurse artistice foarte valoroase. Cum continuați tradiția teatrului, fără a face rabat la calitate?

— Vrem să nu se mai întimplă cum se întimpla acum cîțiva ani, cînd cu rare excepții colectivul de la „Tănase” era taxat și stigmatizat de învechit, demodat, provincial, neîndrăzneț, bătrînicios, lipsit de har, neinventiv, zăbavnice, copleșit de lena intelectuală și incapabil să înțeleagă spiritul secolului și căile spre accesibilitate prin calitate. În plus sîntem preocupați și de întinerirea trupei, întrucît teatrul fără actori, fără cîntăreți, fără instrumentiști și balerini care să fie compatibili, prin talent și măiestrie, cu exigențele artistice și culturale mereu crescînde ale acestui gen de spectacol, nu poate exista.

— Repertoriul dv. este divers și în general aveți toate premisele ca teatrul dv. să-și merite locul său în viața culturală a Capitalei?

— Toate premisele. În privința repertoriului, diversificarea acestuia constituie un obiectiv esențial al activității noastre. Avom, în prezent, în repertoriul curent al teatrului 12 titluri de afiș în care sînt cuprinse spectacole de revistă în înțeleșul clasic al cuvîntului („Savoy, Savoy”, „Tempo, tempo și ceai”, „O seară de pomină”), comedii satirice cu inserții muzicale și coregrafice („Bărbatul fatal”, „Frumosul din pădurea zăpăcită”, „Bărbatul cu sticleți”), comedii muzicale („Mi se pare că mă-nșor”, „Belmondo al II-lea”, „Dragoste la prima vedere”, „Pompiliu Pompadour”), spectacole cu profil de varietăți („Varietăți pe portativ”, „Vom cînta”) spre a nu mai vorbi de concertele pentru tineret, seriile de jazz, cu artiști români și străini.

— Vă respectați publicul și publicul vă respectă pe dv. Și asta este o moștenire de pe timpul lui Tănase?

— Respectul pentru artă, inclusiv pentru spectacolul de divertisment este propriu publicului românesc din timpuri mult mai îndepărtate decît cele în care a activat Constantin Tănase. A răspunde acestui respect cu toată solitudinea cuvenită este o datorie primordială și de onoare a teatrului nostru.

ARETA ȘANDRU

— **Care e sufletul artei?**
— Povestirea. Povestirea e totul.

— **Puteți să concretizați această idee pe exemplul unor scriitori pe care i-ați cunoscut?**
— Panait Istrati. E primul care îmi vine în minte. L-am cunoscut la Paris. Nu știa nici bine franceză, dar știa să povestească și, de la început s-a văzut că știe să istorisească o întâmplare. Era un om teribil. Și-a început cariera făcând fotografii pe stradă, la Paris. Așa l-am cunoscut. Nu știa să scrie boabă franceză. Dar a avut o voință de fier. Era un teribilist ca om, însă ca scriitor, în tot ce-am citit de el, m-a cucerit felul lui de a povesti. Nu era el prea profund, dar simțea povestirea. L-a descoperit Romain Rolland... Scria la „L'oeuvre...”. Era considerat comunist... L-am cunoscut și la București. Eu și cu Șahighian am vrut să ecranizăm Chira Chiralina. Și ne-am întâlnit cu reprezentanții de la „Universal” sau „Metro Goldwin Mayer”, nu mai tin minte exact, cunoscutele firme americane...

— **Care urmau să finanțeze filmul?**
— Nu, filmul urma să fie făcut cu banii noștri. La întâlnire a venit și Istrati. Mi se pare că el a cerut o sumă foarte mare, a cerut vedete... Era foarte informat ce-i cu filmul, că trebuie așa, că trebuie așa... Intr-un fel pe-am înțeles, dar după ce ne-am despărțit nu s-a mai întâmplat nimic, toate au căzut baltă... Da, acum mi-amintesc. Întâlnirea a avut loc pe Lipșcani. Acolo era sediul lui „M.G.M.”. Și „M.G.M.” și „Universal” distribuiau filmele noastre în lume. „Universal”, de pildă, mi-a distribuit Millionar pentru o zi, primul meu film... care nu mai e, s-a ars ori s-a pierdut. Iar despre Năbădăile Cleopătrei se zice că a luat foc într-o trăsură. Se ducea nu știu unde...

— **Dar și de la „O noapte furtunoasă” a rămas numai pozitivul!**
— Da, nu mai există negativul. A luat foc. Neglijență...

— **Ce alți scriitori ați mai cunoscut?**
— Pe Arghezi, pe G. M. Zamfirescu, dar pe Camil Petrescu cel mai bine. Mi-a fost profesor de literatură dramatică la Conservator. Cu el am făcut un voiaj, pe drumul eroului său din Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război, pînă la Predeal... Am scris și la ziarul lui, Săptămîna muncii intelectuale... Redacția își avea sediul la fostul hotel „Union”. M-a trimis să scriu un reportaj despre o întrunire socialistă. E primul meu articol publicat.

— **Ați debutat la o revistă, într-adevăr, celebră, deși a avut o viață scurtă, au apărut numai 11 numere. Ce fel de om era Camil Petrescu?**
— Era îndrăgostit întotdeauna... Iubea mult femeile... Și era mic de statură și puțin surd, mai surd ca mine acum. La soneria lui, cînd cineva suna, se aprindea un bec. Și cînd discuta cu el, cînd te asculta, ponea, uite-așa, în formă de pilnie, mina la ureche ca să prindă vorbele. Am fost de mai multe ori la el acasă, am mîncat împreună... Mă simpatiza... M-a invitat o dată și la un restaurant în Pasajul român, la restaurantul „Elite”, și mi-aduc aminte că am discutat despre filmul „Pescarii din Islanda”, film francezesc, și Camil Petrescu simțea că filmul era mai bun decît romanul de inspirație, „Pêcheurs d'Islande”. Era o figură, mon cher... Îi plăceau mult fotbalul, boxul... și făcea cronică sportivă... Se ocupa de toate. Și ce priceput era în teatru!... El a spus că în teatru, lucru care nu se poate în film, actorul te înșală, pe motivul că muncești cu el 60 de zile și la premieră îți face „figură”, ți-o face și nu poți să-l oprești!... Și la film se băga. Am un scenariu, uite-l colo, al meu. El e mama mea se cheamă, după o idee de Victor Negulescu, actor, care scenariu are pe el însemnările lui Camil Petrescu, făcute cu roșu... Pe vremea aia Camil Petrescu era în Comisia artistică pentru aprobarea scenariilor. Dar aprobarea o dădea cel care finanța. Comisia își dădea numai cu părerea... Și pe scenariu însemnările cu roșu sint ale lui Camil Petrescu. El scria pe margine: „De ce așa?” „De ce ridă așa?” și eu răspund: „De aia!”... Ținea foarte mult la mine! Păi dacă m-a luat el o dată în mașină, era cu nevastă-sa, la o vilă la Predeal!? Am stat acolo, am dormit... Mașina era a Academiei și am făcut cu academicianul, cum ți-am spus, un drum pe urmele eroului său, Gheorghidiu. Mi-a povestit o mie de chestii, de pildă că din romanul său Ultima noapte... nu se poate face nici teatru, nici film.

— **Cum argumenta?**
— Zicea că romanul său e un lucru prea abstract, cu idei abstracte, și că nu poți să arăți asta nici în teatru, nici în film.

— **Pe care le considera poate arte mai concrete, factologice, mai pe poveste!**
— Dar ce-i mai poveste decît romanul?! Inșă asta era Camil Petrescu, la el toate erau pe dos!... Și cum îi spuneam, se băga în toate: În lumea filmului cred că nu era băgăreț mai mare ca el!...

— **Și cu toate acestea, în afara unei remarcabile contribuții teoretice, nu i-a reușit nimic!**
— Așa-i. O dată să vezi, a făcut o

trăsnaie cum nimeni n-a mai făcut! Tot Bucureștiiu vorbea!... Și-a pus toate scrierile lui într-o ladă și le-a trimis Papei de la Roma!

— **De ce?**
— Nimeni nu știe. N-a explicat nimănui. Așa era el, ciudat. Cînd a murit, a murit rîzind. Masa așa a și ieșit, tot rîzind. „Na, v-am făcut-o”!

— **Recent, i-a apărut, în două volume, cartea de filozofie, la care Camil Petrescu a lucrat peste 10 ani: „Doctrina substanței”. Se pare că și acest manuscris s-ar fi aflat în miraculoasa ladă!**
— Posibil. Nu mi-a vorbit niciodată de cartea asta. Nici acolo, la Predeal, unde era cu noi și Perpessicius... căruia îi lipsea o mină. Un tînăr simplu, modest și atât de erudit!... Era prieten cu Camil...

— **Făcuse parte din redacția lui, din echipa de la „Săptămîna muncii intelectuale și artistice”...**
— Da, avea cîtiva prieteni constanți. În anii aceia și eu puteam fi văzut aproape tot timpul cu el pe stradă. Plecam de multe ori împreună după orele de la Conservator, care era pe Știrbei Vodă, unde îi ascultam lecțiile de dramaturgie cu mare plăcere... Cu noi mai mergea uneori și Lenny Callor, o actriță

și Mușalescu a fost de acord. Eu i-am cerut să mai scrie el cîteva, față de piesă, dar i-au plăcut mai mult ale mele. La fel am procedat și în filmele pe care le-am făcut după Caragiale. Am scris scene, schițe, care nu existau în Caragiale. Și le-am scris așa de bine, că toată lumea a zis că-s din Caragiale. În Morturi 1900, toată scena cu închirierea e scrisă de mine, dar critica a luat-o ca din Caragiale.

— **De ce n-ați procedat la fel și eu drama lui Camil Petrescu?**
— Despre Camil Petrescu am zis: Nu numai că e surd, e și absurd!

— **Cu Panait Istrati nu v-ați înțeles, cu Camil Petrescu la fel, cu cine v-ați înțeles?**
— Păi cu scriitorii nu puteam să mă înțeleg, pentru că ei nu înțelegeau că filmul e altceva. Uite, Cezar Petrescu... am venit cu ideea să fac filmul Carlton, după romanul lui. A fost de acord. Ne-am întâlnit și i-am spus de la început că așa cum e romanul, ar trebui să faci un film fluviu, pe care să-l vezi zece zile la rînd. Eu trebuie însă să fac un film normal, de 2300-2500 m, cit suportă spectatorul... Ce e senzational în roman este momentul cutremurului... Celelalte sînt umplutură, anecdotă, mici

ragiale. Cînd am făcut O noapte furtunoasă, am interpretat literal indicația lui Caragiale care zicea că Zița era „modistă și trăia la Pasion” și ca atare am pus multe pălării în decor. Inșă nu prea eram sigur și atunci i-am telefonat lui Șerban Cioculescu să vadă ce e aia modistă. Și el mi-a spus că „modistă” va să zică modestă. A nu se confunda deci cu ce înțelegem noi azi: cuvîntul n-are nici o tangență cu moda, cu creatorii de modă. „Modistă” e din familia lui „alevoară, țapo”.

— **Și Alecsandri și Caragiale și toți marii noștri autori de comedie au transpus direct din viață această tendință „mîlicistă”, a unei părturi sociale, de a româniza sau balcaniza franceza!**
— Păi eu cu urechile mele am auzit pe stradă dialogul ăsta. Ea îi spunea lui: Guja! (adică mitocanule). Și el răspunde: „Je non, il!”... Asta-i, mon cher! Oamenii sînt rai cînd nu mai fac comedie, cînd nu mai rid.

— **Ba mai fac, dar fac umor ieftin, de replică, de aceea risul lor e crispat. Umorul de replică, băscălios, bulevardier, are caracter nociv și nivelator. Umorul de substanță, în schimb, floare rară, e drept, are un caracter creator, un rol constructiv, purificator.**
— Am scris un scenariu, Înzăpezitii, după D. D. Pătrășcanu! Ce comedie de calitate ar fi putut ieși după el!... Sau după Leonard! Uite, scenariul e color. Și acum așteaptă producătorul!...

— **Ați spus că l-ați cunoscut și pe Arghezi. Ce amintiri aveți despre el?**
— Maria Tănase mi-a telefonat într-o zi, era prin 1950, cînd preparam filmul În sat la noi. „Mă, Ioane, mă, faci filmul ăla!... M-a rugat Arghezi... Mario, fă, spune-i lu' regizoru' ăla mare, care a fost pe aici pe la mine, s-o ia pe Mitzura în film, fiindcă știi cum trăim”...

— **Erau ani grei pentru el, cînd nu i se publica nimic...**
— Și am luat-o pe Mitzura în film; joacă În sat la noi... Și mai tîrziu a venit și Barbuțiu... Le dădeam casă, masă și 500 lei pe zi... Da, am fost la Arghezi acasă. Avea o soră, care locuia la șosea, spre Buftea, avea acolo casă; și avea și un băiat la Paris. De cîteva ori ne-am întâlnit la ea, la sora lui. Era și Arghezi un om sucit, dar gema de talent, și avea un caracter tare, o spunea de-a dreptul, de la obraz. Țin minte și-acum o vorbă de-a lui, La Scriitori, odată, la o sedință, după ce au luat mai mulți cuvîntul, Arghezi se ridică și spune: „Văd că aici una se vorbește și alta se fumcăză”. Da, mon cher, am avut mulți scriitori originali, mari povestitori... Uite, Zamfirescu, G. M. Zamfirescu, ce povestitor ciudat! Ca și omul! Un tip tare ciudat... Locuia și el pe deal, lângă Arghezi. Acolo a scris Domnișoara Nastasia... „Aprinde Dumnezeu luna în mahalaua noastră”. Avea o soție frumoasă, cu care a avut două fete la fel de frumoase, una a făcut teatru, cealaltă a fost pictoriță... L-am vizitat de multe ori... Îl cunoșteam bine, dar niciodată n-am crezut că el a scris ce-a scris!... Și Arghezi la fel... Nu dădeai doi bani pe el, dacă-i vedeai. Nu țineau, adică, cum țin eu, la prezență. Dar ce lucruri minunate au ieșit de sub pana lor! Bine că au rămas scrierile lor, că amintirile se pierd. Despre trecut, nu mai știe nimeni nimic! Se uită totul... așa-i viața, grăbită!

O turtura se asază pe balconsul camerei lui Jean Georgescu. El o vede, se ridică, ia dintr-un săculeț un punn de griu, deschide fereastra și întinde palma. Pasărea, cuminte, începe să ciugulească boabele de griu din palma sa. Zilnic face ritualul acesta.

— „Frumoase găște, cumetre! zice Jean Georgescu spre mine. De unde sint așa de grase?” „Le dau bani să mînnince ce vor ele”. Asta e a lui Brezcanu. Și să-ți mai spun una de-a lui, dar adevărată. Se duce la o bodegă. „Băiete, un coniac”. Este imediat servit. Inșă nu bea coniacul. După un timp cheamă chelnerul și zice: „Băiete, ia coniacul! Adu-mi o prăjitură!”. I se ia coniacul și i se aduce prăjitura. Dar n-o mînnincă. După alt răgaz, zice: „Băiete, ia prăjitura și adu-mi un coniac!”. I se aduce coniacul. Îi bea și pleacă. Chelnerul iese după el în stradă și-i spune: „N-ati plătit coniacul!”. „Dar nu ți-am dat prăjitura înapoi?”

Între timp au venit mai multe turturele. „La alții vin vrăbii, cîini, pisici, la mine turturele!”. Mă despart de Jean Georgescu, patriarhul filmului românesc, cu această imagine-simbol a unui om prieten cu cele mai gingașe sălbăticiuni.

Jean Georgescu

„— **Care e sufletul artei?**
— **Povestirea. Povestirea e totul!**”

Un creator total, de sorginte caragialeză, veritabil pionier al cinematografului românesc, este, indiscutabil, Jean Georgescu. Venerabilul artist a împlinit 87 de ani, dar prezența sa atît de inconfundabilă îl trădează încă pe tînărul actor al trupei lui Iancovescu sau pe interpretul filmelor mute în care și-a făcut debutul. Așa e viața, și Maiorul Mura. Actor, regizor, scenarist, caricaturist (a avut pe vremuri chiar o expoziție de caricaturi în sala „Mozart”), inventator, pamfletist, poet (în acestea din urmă ipostaze aflîndu-l în intimitatea creației sale), Jean Georgescu a fost și rămîne, deci, un om deosebit, un spirit plin de idei și fantezie, un „causeur” fără egal, la fel de original ca și D. I. Suchianu, în fine, o prezență aparte ce dă farmec locurilor pe unde merge, cu pasul său drept, cu fizicul impunător, majestic, cu inconfundabila pălărie care se ridică în fața celor ce-l salută (și cum aproape toată lumea îl cunoaște, popularul artist trebuie să-și ridice mai tot timpul pălăria). Cu autorul inegalabilelor filme O noapte furtunoasă și Directorul nostru, am avut numeroase convorbiri. Una dintre ele, pe ideea marilor scriitori pe care i-a cunoscut, și, în general, pe tema literatură-cinematograf, o redau mai jos.

de care Camil Petrescu era îndrăgostit. Camil Petrescu era mereu îndrăgostit, cum ți-am spus, deși era căsătorit, avea doi fii. Nevastă-sa era foarte nostimă.

— **N-ați pus la cale niciodată să faceți un film împreună?**
— N-am discutat. Mie mi se părea că el nu se pricepe la film.

— **Dar a scris cîteva scenarii. Două dintre ele le-am citit și eu. S-ar putea oricînd face filme după ele.**
— Italienii au vrut să-i facă un film. I-au citit scenariul, dar au renunțat.

— **A scris Camil Petrescu vreun rînd despre activitatea dv.?**
— Există în Adevarul... La 19 oct. 1926 a avut loc premiera S-a găsit o femeie goală, cu Tanți Cutlavă Barozzi și Ion Georgescu. Și Camil Petrescu a scris în Adevarul despre asta. Spunea acolo că mă consideră un actor de viitor.

— **Ați avut vreodată dispută cu el, vreodată neînțelegeri?**
— A trebuit să fac un film după Bălcescu, piesa lui. (Jean Georgescu se ridică din fotoliu și scoate dintr-un rînt un dosar destul de voluminos, pe care scrie: „Nicolae Bălcescu, scenariu regizoral”). Îl răsfoim. E un model de decupaj: tot textul, organizat pe două coloane, în stînga replica, în dreapta indicațiile tehnice, e scris cu creionul, pentru, în fine, a putea eventual șterge, modifica și a-l păstra curat, îngrijit).

— **De ce nu ați făcut filmul?**
— Pentru că nu ne-am înțeles.

— **Puteați pleca de la scenariul său!**
— Păi scenariul lui Camil Petrescu era tot piesa, cu mici modificări. El și în scenariu proceda ca în teatru, povestea în loc să transforme replica în imagine. Eu, ca să scriu scenariul, m-am documentat, nu glumă! Ia-l și citește-l! Ai aici un film mare. Păi nu te numești regizor dacă nu știi să scrii? Eu știu să scriu. Să vezi cînd am făcut Visul unei nopți de iarnă, am scris scene cu care

întimplări glume... Cezar Petrescu a zis da, maestre, ești regizor, fă ce vrei, te privește... El vrea banii!... M-am pus pe treabă. Scenariu, decupaj, ideile... De pildă, aveam o idee, tot nebunia mea din cap: mi-am zis că la prezentarea filmului, cînd o să fie premiera la sala „Aro”, la momentul cutremurului pe film, în timpul ăla să se miște podeaua... Nici americanii, au făcut ei multe filme cu cutremure, n-au curaj s-o facă. Dacă s-ar face, sigur ar muri mulți oameni în sală!... Sau, uite, un alt moment pe care l-am inventat eu. Un om care venea și cînta cu armonica în fața blocului. Cînta și la sfîrșit o fată, de care poate era îndrăgostit, îi arunca un ban. Asta în fiecare zi. Și după cutremur el vine și... cîntă... Cui? Unor ruine!...

— **Și de piatră să fii, și tot îți curge o lacrimă! Povestea sub forma melodramei! Și ați început să filmați?**
— Nu. Dar toată lumea știa că eu o să fac filmul ăsta. A apărut într-un ziar și caricatura mea: Georgescu-Peluculă, așa mi se zicea, cum mă uitam la Carlton! Dar filmul nu s-a făcut... nu s-a găsit producător! Nici Cezar Petrescu, cit s-a zăbătut, n-a găsit finanțator! Scenariul nu mai există. Doar în capul meu!... Am multe scenarii în cap. Pe unele le-am scris. Le-am și dat viață pe peliculă. Altele... Uite, eu am scris scenariile și la Două loturi, și la Telegrama, dar au semnat alții și scenariile și regia.

— **Ați „jucat” împreună cu Șerban Cioculescu (?) în documentarul de 20 de minute „Portret”, făcut de Iulian Mihu. Sînteți de-un leat cu „patriarhul” criticii românești, și el, în 1921, în echipa de la „Săptămîna muncii intelectuale”. De cînd îl cunoașteți?**
— Da, ne-am întâlnit mai an la Capsa. Mihu a vrut să refacă atmosfera vechii Capșe... Cioculescu e un mare expert în domeniul literaturii, mai ales în Ca-

GRID MODORCEA

CARTEA DE POEZIE

Certitudini și perspective *)

La o privire de ansamblu, se poate observa că antologia prin care se materializează cea de-a patra ediție a Concursului de debut în poezie organizat de Editura Eminescu, reunește, așa cum subliniază și Alex. Ștefănescu, autorul prefeței, păstrând desigur proporțiile, cam toate direcțiile liricii actuale, de la expresionismul țărănesc, la poezia faptului cotidian. E o surpriză de a-l regăsi aici pe Vasile Morar, poet pe deplin format și de incontestabil timbru personal, prezent și în culegerea similară a Editurii Albatros din 1984. Fiind vorba de prefață, să notăm că ea este caldă și la obiect. În privința autorilor, s-ar putea observa că aproape toți trec pragul onorabilității, ceea ce, în sine, nu e o calitate, dar nici un defect.

Paul Androne (Scrisori din amiaza unui bărbat) pare un parnasian sui-generis, versificând corect, cultivând asonanța mai curînd decît muzicalitatea și reluînd, cu unele note personale și în spirit liric, teme și motive diverse: „De pretutindeni maluri ce străjuiesc ingust / Cu negre verticale ființa ta fluidă / Din margine de-abis un nefiresc arbust / Își spală neodihna în firava oglindă. // Din ierburile zilei cu frunzele senine / Rămîne doar zenitul ca un eșantion / Prin negura tăcerilor din tine / În rocansingurării să sape canion. (...) / Se vede totul altfel din umedul culoar / Durata soarelui e blițul unei secunde / Cum fără preț zoruie un zar / Pojarul său cifrat în sințe te pătrunde“. Gustul construcției și expresia elaborată ar trebui să excludă unele inadvertențe neologice. Diana Barbu (Deasupra zăpezii) este de o gracilitate excesivă și pîndită de o anume afectare: „Vai mie, soră zăpadă. / Lumina lunii începe să scadă / Și-o pasăre vine să prade / Sufletul meu cu frunze bolnave...“

Scriînd un ciclu intitulat Recuvintele, Claudiu Bazalt vrea să dea o replică necuvintelor, mizînd pe capacitatea sugestivă a cuvîntului trecut printr-o criză de neîncredere în el. Un asemenea sistem de referință este riscant, pentru că cere o replică pe măsură. În ciclul antologat, prozaismul amenință tot timpul să se transforme în proză, iar simplitatea în simplism. Trebuie totuși să admit părerea lui Alex. Ștefănescu, cel care vede în Claudiu Bazalt un poet promițător, cunoscîndu-și probabil și alte texte. Cel citat în prefață nu figurează printre poemele ciclului, dar le este superior: „Numai tristețea cade în rafale // Fericirea / fulg purtat de vînt / deasupra capetelor / încruntîndu-se printre priviri / printre miini / așezîndu-se liniștit / în gura deschisă, somnoroasă / a unei reptile“.

Dacă Octavian Berindei n-ar fi debutant (or, critica debutului trebuie să fie clementă și nițel pedagogică) i-aș reproșa mai aspru felul (demitizant? ironic? autoironic? mimetic?) în care-l evocă pe marele Will (Shakespeare în oraș), punîndu-l să-și inchipuie (el, autorul sonetelor) versuri libere: „Deschide-te ochi în mijlocul iernii / fără a-ți teme cristalul lacrimii; // fără întinderea liniștitoare / a cuvîntului / singele n-ar încapa ca aerul / în forma trupului meu, / cîntecul nu te-ar naște ca pe un mac vorbitor (...). Deschide ochii în mijlocul iernii / cînd, iată, poemul e o scrisoare / pe buza securii“. Voiam să spun că e riscant să punem pe seama geniilor ceea ce se află în capul propriu. Altfel, spre a fi cu adevărat un câștig al acestei antologii, O. Berindei, autor dotat, are a se elibera de o anume afectare și de teama de a ieși... singur în oraș.

Contrar părerii prefațatorului, cred că Gheorghe Dincă (Descindec pentru inorog) e cam banal în evocarea satului, nota de interes fiind de găsit, paradoxal, tocmai în textele ce stau sub inriurirea lui Nichita Stănescu, poate ca efect de ecou: „Pune-mă la butonieră. / îmi zicea într-o noapte / floarea / care se pregătea pentru / înflorirea de dimineață (...) / — Dar cum să te rup chiar eu? / o întrebam cu glas tremurînd (...) — Ieși din armura medievală, / din aceste cuvinte“. etc. În același fel, versurile mai

expresive ale lui Petru Dunca (Dintele de lup) stau sub influența lui Ion Gheorghe, dar și a lui Gh. Pitut și G. Alboiu. De la primul provine o căutătură împiedicată a limbii, de la toți trei o anume ritualică obscură: „Zac solzii greoi ai fiarei. / Liliaci zburători încep să roadă carnea putredă. (...) Bourul încă nu a murit; / satul întreg poartă acum o roată mare de lemn, / în jurul inimii...“.

Liliana Grădinaru (Caravane cu flori de cîmp) cultivă mica reflexivitate în tonalitate minoră, caligrafînd cuminte și onest. În schimb, Claudiu Iordache (Insula) este mai complicat (dar nu neapărat și mai profund), cultivînd obscurizarea și insolitarea prin digresiune și, mai des, prin divagație. Poemele încep cuminte, dar sint repede împinse pe terenul mișcător al asociațiilor epatante, care-l seduc pe autor: „Dar m-am uitat / și n-am văzut în / marea goală și albă / decît femeia doborîtă / de strigăte, un / golf de spumă / în care evadau pirogi de / aripi și / sub lumina bătută de / vite am regăsit / amintirea silită (...) / Vom spune oare copiilor / că Bach mișca / pedala cu vechea ură a credinciosului, că / orga își ridică în / ceață coroana ei regală“. etc. Aceste versuri ar putea ascunde un poet. Tot alt fel de bine s-ar putea să nu ascundă, însă, nimic.

În spiritul poeziei anilor '80, la Ioana Părvulescu (Lenevind într-un ochi) apar mica feerie a realului și a ambianței domestice, prozaismul, mica faconă (cum ar zice N. Manolescu) sau mica flecăreală (cum ar zice eu), micile artificii lexicale și chiar calofilia metapoetică. E greu de distins nota personală adusă, intrucît dacă în cazul unei influențe din Argezi sau Barbu asupra unui poet problema ar fi clară, în privința celei a lui Al. Mușina, de pildă, lucrurile sînt (valoric vorbind) foarte încurcate. Oricum, autoarea „frazeează“ frumos: „Mă simt bine e cald aici / în micul acvariu din ochiul tău / plutesc printre imaginile unei zile de joi / mă izbesc de cite un obiect lunecos / o ceașcă de porțelan fin de la unchiul tău tache de catifea / un pantof uzat cu toc“, etc., etc.

Vavila Popovici (Seri de iarnă) scrie o poezie oricît vetustă ca sensibilitate și expresie. La rîndul lui, Theodor Purice, (Deasupra gorilor cu lei) autor experimentat, cultivă mai multe stiluri, reușind mai ales prin mica ironie nostalgică („Romantică“). Un lirism elaborat, adesea concentrat și ușor abscons, în descendență barbiană, descopăr la Ion Rușet, (Scara adîncurilor) în poeme bine scrise, de reculegere livrescă, nutrite adesea de obsesia cărții și a cuvîntului revelator: „Tăcerea ca un șarpe înoată în oglinzi; / Se înnoptează-n lacrima seacă. // Ai înmulțit blestemul; și stea cu stea aprinzi. / Doar pleopa ca mormintul în urma lor să cadă. // Cuvîntul mă sărută. El poartă cartea-n miez. / Și nume după nume se leapădă în carte / Mari focuri, culmi de glasuri se-aprînd unde așez / O apă ne-ncepută în fluviile moarte“.

Detășat valoric de toți poeții din antologie este Vasile Morar (Porumbul rezemat de sat), tradiționalist cu sunet plin, modern în expresie, subtil imagist, frust și rafinat, un poet distinct: „E la amiază... cumpenele-și curg / umbra prelungă ca o cruce spartă / mari boi vinjoși pe dealuri se împung / lumina ne sărută și ne iartă // Pe crucea verii răstigniți de vii / și arși de șerpîi soarelui prin vine / țărării mei de-atîtea vesnicii / aprînd în boabe lanuri pe coline // Lumina stă pe fluturi carnivori / peste retină fulgeră lăstunii / la asfințit mai sîngeră cocori // Tăiați de gheara ascuțit-a lunii / se-aude-n cerul rezemat pe sate / doar inima țăranelui cum bate“. Nu exclud posibilitatea ca versurile sale, strînse într-un volum propriu, să nu mai aibă chiar același efect ca într-o antologie de debut. Dar că respectiva carte trebuie să apară nu încapa nici o îndoială. În principiu, toți cei antologați au, în funcție de evoluția fiecăruia, această șansă.

TUDOR CRISTEA

*) 13 poeți, Editura Eminescu, 1988.

CARTEA DE PROZĂ

Memoriile paralele*)

Romanul lui Romulus Diaconescu urmează motivul jurnalului ca pretext pentru o retrospectivă combinată, duală: însemnările pe care Liviu Cartianu le parcurge, rămase de la o rudă de-a sa îndepărtată și necunoscută direct — și pentru care fusese chemat de către bunicul său în satul natal, în urma găsirii caietului într-un vechi cufăr — provoacă, pe lângă reevocarea atmosferei premergătoare primului război mondial, ca și a desfășurării inițiale a acestuia (pentru partea română), resuscitarea fragmentară — determinată de evenimentele relatate în paginile uitate — a amintirilor celui care îl descoperise, el însuși participant activ la campania de peste munți din lunile de toamnă ale anului 1916. Nu avem, cu toate acestea, de-a face cu o confruntare a „viziunilor despre război“ — și nu numai datorită structurilor psihice diferite a celor doi frați, Andrei și Constantin Cartianu — cu atît mai mult cu cît însemnările primului — ziarist și poet în devenire — depășesc considerabil limitele campaniei, care, de altfel, apare doar spre sfîrșitul lor. La prima lectură, și pe măsura parcurgerii textului, viața acestuia — țaran din Gorj sosit în Capitală, unde urmează și absolvă cursurile Facultății de litere și filosofie, angajîndu-se apoi la un ziar condus, după obișnuința vremii, de un patron anume, pentru a face o oarecare carieră, integrîndu-se în atmosfera bucurăsteană, și trimis, apoi, la începerea ostilităților, de către respectivul patron, Haranaciu, pe front, în calitate de corespondent de război — amintește, într-un fel aparte, „estompat“, de destinul lui Paul Ștefan, protagonistul binecunoscut al „romanului despre război“ al lui Marin Preda (minus studiile universitare, de exemplu, ca și alte elemente); asemănarea, însă, rămîne doar de suprafață, scopul romanului lui Romulus Diaconescu — sau „firul său roșu“, pentru a spune altfel — rămîndu-se totuși altul decît în cazul menționat, și anume — după cum însuși titlul o spune — evocarea marelui efort pentru întregirea țării, relatat, cum arătăm de către un martor „ocular“, direct participant la acele evenimente ca și la luptele propriu-zise, relatate întărită, prin scurte rememorări — ori completări, să le spunem așa — de aceea, secundară și directă, „prin viu grai“, a bătrînului, în întrevederile avute cu nepotul său Liviu. Acesta, pe punctul de a absolvi o facultate umanistă, rămîne pe postul de observator și înregistrator al celor doi, cu precădere, se înțelege al primului, dotat cu un nivel intelectual peste medie, bîntuit deseori de neliniști neprecizate, bănuitor și indecis în amorul sale... Figura lui — de narator autodiegetic — se impune cu destulă pregnanță, relatările sale urmărîndu-se cu interes susținut. Cartea se remarcă și prin latura ei „rurală“, de evocare a mediului țărănesc din care provine, cum spunea, protagonistul, — ca și lectorul jurnalului său de altfel — mediu tratat cu un realism aflat în polemică, uneori explicită, cu tradiționalismul idealizant, realism susținut și prin referiri, ori reproduceri în text a discursurilor lui Nicolae Iorga, tendință care, însă, se (mai) întîmplă să fie trădată de însuși autorul romanului, prin punerea unor afirmații cu mult prea solemne ori patetice — deși, desigur, provocate de impulsuri pe deplin sincere — în gura personajelor sale, în momente, cel puțin o parte dintre ele, total impropii unor astfel de declarații sentențioase (cum ar fi cele aparținînd frontului: după Camil Petrescu, — cu care romanierul pare să se înrudească prin tendința către autenticitate, ghicită în descrierea luptelor, — asemenea procedee nu mai conving). Amănuntul menționat întrerupe parcurgeroa textului, care se face, altfel, cu interes și, adesea, chiar cu plăcere.

NICOLAE BALȚĂ

*) Romulus Diaconescu — De veghe pentru invinșători, Ed. Militară, 1987.

G. Călinescu și colaboratorii săi

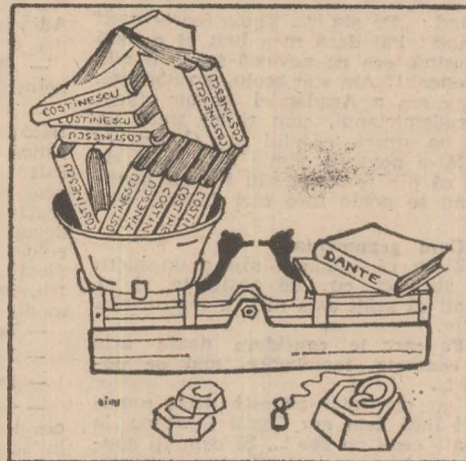
Despre G. Călinescu și colaboratorii săi de la Institutul de istorie literară și folclor, unde a fost director și, totodată, profesor, se știu azi tot mai multe lucruri. Evocările unora, mărturiile altora, precum și corespondența dintre magistrul și discipoli, au conturat cu destulă precizie modul de a lucra al marelui cărturar. Era intransigent cu toți acei ce nu-și finalizau temele de cercetare. Încredința fiecărui colaborator, după anumite criterii, judicioasă gîndite, momente, autori, reviste, bibliografii, depistări și transcrieri de documente de istorie literară în vederea elaborării unui temeinic tratat de istoria literaturii române. Dintre colaboratorii săi, mai tineri sau mai vîrstnici, și pentru care G. Călinescu nutrea simpatie intelectuală și prețuire, e necesar să amintesc pe Ovidiu Păpădima, I. C. Chițimia, Valeriu Ciobanu, Dinu Pillat, Elena Piru și Rodica Florea. Toți cei

din jurul lui G. Călinescu au învățat cu mult mai mult față de ceea ce le oferise Universitatea. G. Călinescu singur reprezenta o veritabilă instituție. Revelatoare sînt gîndurile expediate unei tinere colaboratoare: [București, 1955], Tovarășă Chiper. Roag-o, te rog pe tov[arăș]a Elena Piru, să te îndrumeze să vezi dosarul de la credit privind pe Anton Baronzî, care cred că e tatăl poezului G. Baronzî. Cercetează-l cît mai repede, scoțînd ce este esențial, și întrebînd-o pe tov[arăș]a Piru, care ea l-a descoperit și ca atare trebuie consultată după marile merite de cercetătoare ce le are. Sărutări de miini, G. Călinescu. Se impun unele precizări. Tinăra colaboratoare e, de fapt, Rodica Florea, una dintre cele mai serioase cercetătoare de la Institutul de istorie literară, care a avut și are pentru

G. Călinescu o neștirbită venerație. Profesorul intuise în Rodica Chiper-Florea, încă de la început, un fond pur și un spirit înalt. Elocvente, pe deplin, sînt însemnările autografe de pe unele cărți: Rodiciei Florea pentru spiritul ei curajos și onest. 24 noiembrie 1956. G. Călinescu (Enigma Otiliei. Buc., 1956); Rodiciei Florea, suflet cîștit și devotat. 25 iunie 1960. G. Călinescu. (Serinul negru. Buc., 1960); și, în fine, Rodiciei Florea, colaboratoarei devotate și recalitrante de la nu mai puțin recalitrantul director. 28 iulie [1963]. G. Călinescu. (Lauda lucrurilor. Buc., 1963). Aceste mărturii, demne de păstrat în sefuri, demonstrează modul cum știa G. Călinescu să-și apropie pe tinerii cercetători cărora le insufla, cu verbul său inflăcărat, pasiune, încredere și statornicie în vederea unor noi întemeieri.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frunte de LINU

Florin Costinescu, Cercul și inocența, Editura Cartea Românească. Ajunsă la o deplină maturitate, poezia lui Florin Costinescu este comparabilă cu opera celor mai mari poeți.

Cronica literară

de AL. PIRU

Simpaticul aer de improvizație din primul volum de versuri, **Scrisori dintr-un cimp cu maci** (1977), al Ioanei Crăciunescu, dacă n-a dispărut cu totul în ultimul volum, al șaselea, **Caietul cu adnotări** (Cartea românească, 1988) s-a prefăcut într-un discurs mai grav, cind monologic și cind dialogic, atestind o evoluție vizibilă atit pe calea trăirii, cit și pe aceea a expunerii lirice. Obiectul poeziei este de obicei existența trăită „orbește și fericit” și păzită ca un lucru dobindit prin rapt. Sigur că existența lirică e totdeauna ieșită din comun, un destin aparte, ca și explicabil și nemotivat: „Nu știu cind a început acest monolog / și de ce cuvintele lui, / cădeau peste mine cu zgomot, grindină ruptă din înțelesul ei, / rece, rotundă, perfectă, / a nimăului. // Fără nici un fel de pricină / mi-am așezat minile pe piept / și am spus: oh vis lipsit de coerență, somn dușmănos, / pină dimineată voi muri!” Incertitudinea se menține în stare de veghe, contrariată și frustrată (**Dialog**): „Spune-mi Maria / dimineată cind tu te trezești / ce simți? // Că-mi trece prin ochi / (ca și ție) / un fel de iarbă cu zimți! // Nu din citate / din poemele mele... / (Că mi se surpă trupul) ca o pleavă / de stele! // Te rog ajută-mă / am nevoie să îmi răspunzi / la

Între mono – și dialogul liric

această-ntrebare / normal // Mă trezesc într-un hal fără de hal / ...ca o amforă spartă la bal / de cotul unui general (nu în retragere / și nici înaintind) un cot executiv / dansind!”.

Aflăm mai multe lucruri despre modalitatea adoptată de Ioana Crăciunescu din două poezii cu titlul **Caietul cu adnotări**. Poeta e călăuzită de un inger sau demon interior, de o Maria Magdalena, care o indeamnă cel mai des la bine, să steargă popicele cu care a jucat de singe, să nu abuzeze de cuvintele ce se abat de la limbajul poetic curent, să-și fie ei înșiși o sosie, un înlocuitor perfect. Poezia e construirea unei imagini din fragmente de forme varii ca într-un joc de puzzle, de cuvinte încrucișate, un mijloc de transport în comun, cum vedem dintr-o piesă, niște „efemeride pe piciorul de sticlă al lămpii”, cum citim în alta (definiții aproximative, fără pretenții de lămurire deplină a conceptului). Insolitul derutant nu lipsește, de pildă într-un **Peisaj cu giște** unde dăm peste această imagine: „La MAT... miros de fete care n-au logodnici / ca pielea unor portofele în buzunare de datornici”. Dacă nu aici, ironia, autoironia, chiar sarcasmul au un rezultat fericit în **La balul... de simbătă seara...** pe care o cităm în întregime: „Acesta e ultimul dans! / (Un scîrțit de prostie naivă îmi dezvelește / dinții din față) — cu multă plăcere / mă voi călca în picioare! // Rochia mea este atit de decoltată / încît aortele inimii se văd foarte tare. / Model șic — ultimul tipăt, ultimul răcnet / (Cum vrei să o iei)... mă las adulmecată de nările tale, / turme rebele și îndrăgostite de miei... // Aș mîngîia pielea gîtului tău înăspriț de esecul / ultimului ștrang. Te invit iubitul meu / tulburător și drag la acest dans. / Plini de neconviniță îmi sint ochii în ceață. / Și muzica se aude din ce în ce mai tare (abia te văd) / gonă de-acum innoit în marea tremurândă a timpanelor / tale / Balul

acesta și-a vîndut pe-un preț exorbitant / biletul // sub ceasuri planetare perechi de umbre se însărlă!”.

Vorbesc de Maria Magdalena, confidenta, alter-ego sau sosia poetei pe care o întîlnim în peste alte zece poezii, din **Caietul cu adnotări**. Iată un dialog exprimînd inadherența la conubiul: „M-a întrebat cum o duc... ce mai fac... / I-am arătat ultimul nuc, pielea de ciine / copita de drac // Am stat o vreme tăcuți. (mulțumiți) / Am întrebat-o: „Cînd te măriti?” // M-a mîngîiat pe nepufincioasa mea gleznă / și iar s-a făcut ca la început / numai beznă”. Trezind pe lingă o Școală de croitorie, Maria Magdalena smulge acele din mâini și mașini, pe lingă un Magazin de geamantane, poșete, umbrele, rupe lacăte și scoate cuie, în farmacia face să rodească smochinii uscați, pe străzi, liniștește castanii și cișmelele, nimic nu se întîmplă fără știrea, intervenția și participarea ei, mod de a spune că poeta e cauza, motorul, sensul acestei lumi. Mai curioasă e totuși comportarea portarilor, a bărbaților între două virste, rotofei și pleșuvi, de la paza de noapte care ignoră că „pe femeile singure noaptea le mișcă de pintec floarea / de iasomie că le țîșnesc prin artere tot felul de jivine, / sint hăituite de reginele nopții, plesnite de tufe / de verbine...”, nu pricep cu alte cuvinte chemarea vieții. Să fie aici un semn de mizandrie? Greu de spus, ambiguitatea intrînd în modul obișnuit de comunicare a Ioanei Crăciunescu, precum în **Băieții cu praștia** unde e iarăși o aluzie la frivolitatea masculină: „O Maria, Maria Magdalena / halva se termină / floarea-soarelui arde uscată / băieții cu praștia omoară ciorile-n deal! // Pierderea dinților nu e cel mai grav lucru / pierderea părului nici atit / bolile vin și se duc / numai moartea crește / țîșnește prin ochi / nimeni nu o cosește / bărbatul trece prin mine / ca atunci / fluie-

rind”. Maria Magdalena nu iubește slăgăna, amotîrea, sterilitatea, ea face să țîșnească mugurii, renaște primăvara (**Maria Magdalena și anotimpurile**). Dar „cel mai gras inger” rostește noaptea un discurs amenințător, înfricoșător prin care poeta speră să eleveze proiecțiile imaginare ale Mariei Magdalena: „Voi ride ținînd după gît heruvimi golași... / voi degrada primăvara îndepărtînd-o de soare... / un mugure de nufăr voi strivi de urît călcînd apa / cu sfințele, inexistente picioare // Va fi o forfoță, un zel, o-mbulzeală / un curcubeu spinzurat, o sinucidere boreală... / Și tu Maria vei privi universul acesta cu o doză / indolentă de har care te va înălța / de la pămînt / pină la aorta incremenită a celui mai potrivit / și arsenic cuvînt!”. Eul liric e însă combătut de contrarii. Dimineața Maria Magdalena nu voia să-și privească sosia în ochi și sfîșie în bucățele fiecare cuvînt ce trece prin gîndul poetei. Ea este însă o ființă fragilă, fricoasă de tumultul exterior, de pericolele misterioase care ne inconjoară, de tot felul de arătări, rostite copilăros: „Mi-e frică, mie frică de mine! / Parcă în vinerea mare am vărsat pe mine. / Sint o dropie, o mofluză, mă zgîrie aripi în umăr, / am herpes pe buză, un zvon, o amenințare, o rîie... / Mă scuipă în ochi icoana lui mama Siie, / a Bunei, a Mariei, a Măicuții... îmi joacă în creier / pe un ștergar de otravă. Steaua, Capra, Căluții...”. Tot Maria Magdalena curăță pozele scenei după ce a aprins un spot (proector luminos) și rivalta (șirul de lumini fixate în dosul cortinei sus) ca și cum ar vrea să întretîină senzația de pulsație adevărată a vieții (**Povești paralele**) sau măcar memoria vie a ei (**În economia unci pagini** unde ne întîmpină nume de scriitori recent dispăruți).

Ioana Crăciunescu este o artistă care în teatru ca și în poezie își ia rolul foarte în serios.

O PRIVIRE CĂTRE CEI CARE VIN

Ovid S. Crohmălniceanu

Cei care „vin tare” din urmă

virful penitei înaintînd pe hirtie și ne relatează ce dificultăți întîmpină el trăind această extraordinară aventură, unde șovăie să nu trădeze prin caracterul fatal abstract al cuvintului autenticitatea simțirii, unde încearcă să afle cit născocoște fără a fi trăit realmente și unde vreo scamă (neșansă? noroc? pură întîmplare?) îi retează avîntul.

Dacă am încerca să aflăm cum au ajuns tinerii noștri, „textualiști”, după o serie de „ăăă... păi!... să vezi...”, răspunsurile recoltate: „intră, domnule, în ficțiune cu picioarele, scriu curat: «eu Mircea Nedelciu, sau subsemnatul Nicolae Iliescu», expediază personajele la plimbare, după cum le vine cheful, dau un curs neprevăzut acțiunii, invocînd drept motivare atotputernica decizie auctorială, oferă mai multe finaluri posibile, parodiază vorbele autorilor clasici și moderni, fac mereu trimțieri culte”, ne-ar stîrni cel puțin serioase nedumeriri. Nu-și lua libertățile astea și Diderot în **Jacques le fataliste**? Și de la cine declara că le-a deprins? Nu răscîntînd încîntat faimosul **Tristram Shandy** al lui Lawrence Sterne? Dar e nevoie oare să mergem atit de departe? Cînd se apropie de deznodămintul nuvelei sale, **Două loturi**, Caragiale ne avertiza: „Dacă aș fi unul din acei autori care se respectă și sint foarte respectabili, aș încheia povestea mea astfel...”: Și istorisera pe loc un final balzacian zguduitor, la care însă renunța îndată, avînd iarăși grijă să ne asigure cu o cuceritoare franchețe: „Dar... fiindcă nu sint dintre acei autori, prefer să vă spun drept: după scandalul de la bancher, nu știu ce s-a mai întîmplat cu eroul meu și cu madam Popescu”. Atunci, „textualiști” erau și Caragiale, săracu!, și Diderot și Lawrence și Unamuno și prea distinsul Thomas Mann, care se juca nu puțin cu posibilul epilog al **Muntelui vrăjît**, pină să ni-l propună pe acela mai potrivit gustului nostru, după opinia romancierului. Oricum, tinerii noștri prozatori se află, precum reiese, într-o companie onorabilă.

Dar indiferent de cit sau nu merită să fie taxați drept „textualiști”, e folositor să reamintim persoanelor cărora le stau în gît cam ce au realizat pină astăzi: Întîi au revitalizeizat, așa cum s-a observat, genul scurt la noi, dăruindu-i nu numai o mare strălucire, ci și o expresie înedită, foarte originală. Ei sint pe drept urmașii lui I. L. Caragiale, copiii legi-

timi, nu bastarzii și nici epigonii genialului lor înaintas. Vreau să spun că l-au recitit productiv, descoperînd în scrisul său incitații nebănuite pentru strategii narative noi, formule epice de o modernitate uluitoare, începînd cu colajul tăierilor din presă și mergînd pină la cîrmuirea bruscă a expozițiunii realiste cit mai fidele către fantastul echivoc. Au demonstrat practic că Lovinescu se înșelase, neacordînd nici un viitor poeziei epice inventive, ironice, grotesci, parodice, susținînd-o de lirism, principiu dizolvant, după el, în proză. Practic, a fost reînnotată aici o tradiție ce ce dăduse mai izbutit literatura noastră în această direcție după Caragiale, prin Arghezi, Urmuz, Adrian Maniu, Ion Vinea, Felix Aderca, Ion Călugăru, H. Bonciu ș.a.

Și-au îndreptat într-un mod manifest atenția către viața cotidiană. Ar fi o nedreptate strigătoare la cer să se conteste că Adriana Bittel, Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Daniel Vighi, Sorin Preda, Bedros Horasangian au adus pe tapet, fără tărăboi și cu o pregnanță a amănuntului grăitor, nemaiîntîlnită înainte, nenumerate probleme de existență zilnică, acele siccioare chestiuni mărunte, dar capitale, pentru ca formula „calitatea vieții” să nu rămînă o vorbă goală.

Au și humor. Pe cine supără aceasta? Se cunoaște că românul știe să facă haz și de necaz. Dar, constatînd cită cruntă indignare poate stîrni un mic roman parodic, ca **Dus-întors** al lui Nicolae Iliescu, ești împins să te întrebî dacă gustul glumei intelectuale nu a ajuns să le provoace onora alergi agresive. Ce soartă ar fi avut o „sotie”, ca **Paludes** de André Gide, supusă la un astfel de tratament atrabililar? S-au scris pină azi o grămadă de cărți care iau peste picior ticurile romanelor solide și grave. Chiar **Don Quijote** a fost conceput cu această intenție. Orice literatură evoluată și variată (iar noi avem ambiția ca și a noastră să se numere printre ele) își oferă luxul scrierilor glumete pe lingă cele serioase: **Batrachiomahia** și **Iliada**, **Anularia** și **Eneida**, **Romanul comic** și **Perceval**, **Povestea unui poloboc** și **Mackbeth**, **Cîntecele de spinzurațoare** și **Imnurile către noapte**, **Decameronul** și **Divina comedie**. De ce n-ar avea voie atunci și George Cușnăreanu să compună o narațiune realistă, științifico-fantastică și utopistă totodată, sigur, cu condiția să ne

aducă într-o veritabilă stare euforică, așa cum **Tangoul Memoriei** reușește din plin?

Ar mai fi de adăugat un cuvînt privitor la faptul că autorii tineri sint prolifici prin chiar condiția fericită a virstei lor. Fierb deci în ei sevele creatoare și e păcat a nu li se da prilejul să țîșnească acum cînd au atita vigoare. Mircea Cărtărescu, ca să dau și cîteva exemple elocvente, are gata de peste doi ani un volum masiv cu nuvele fantastice, poate printre cele mai frumoase care au fost scrise la noi după **Sărmanul Dionis**. Așteaptă iarăși de o vreme îndelungată să i se publice o lucrare consacrată lui Eminescu (cine a citit-o a găsit-o excepțională și judecata are girul specialiștilor recunoscuți.) E pe cale să termine un poem grandios, în douăsprezece cînturi, **Levantul**, inspirat din mișcarea pașoptistă. Cel mai virstnic „desantist”, atit de originalul Emil Paraschivoiu, n-a izbutit nici pină azi să prîndă și el loc în planul **Cărții românești**, pentru acutele sale note confesive. Un ampu și excelent roman, scris de Mircea Nedelciu împreună cu Adriana Babeți și Mircea Mihăies, circula de la o editură la alta ca sufletul lui Francesco Borgia, care, deși sanctificat, rătăcea între paradis și infern, toată lumea închizînd alarmată porțile. De altă dată, titlul cărții **Femeia în roșu**, pare să fi declanșat o panică asemănătoare, dar autorii resemnati s-au grăbit să-l și schimbe. Articolul acesta nu se vrea citusi de puțin revendicativ. Dar vorbesc în cunoștință de cauză, am citit manuscrisele pomenite și le pot aprecia valoarea fără indulgențe.

De la tipărirea **Desantului '83**, au răsarit în cenaclul **Junimea** nu puține noi talente. Cu ce am auzit citit de Ioan Mihai Cochinescu, Ioana Pirvulescu, Monica Ioanid, Dan Goanță, Marian Ilca, Simona Popescu, Ion Manolescu, Cătălin Țirlea, Izabela Hurezan, s-ar putea alcătui încă un volum care să facă o suită onorabilă precedentului. Literatura română are marele noroc să beneficieze în numai cîteva ani de atitea rezerve. A le stînjeți împlinirea e o adevărată risipă ca și cum ne-am apuca să tăiem fără rost pădurile tinere.

Poeme pentru cei mici de

Grete
Tartler

Feluri de filosofii în părculețul de copii

Întelepciunea nu-i totdeauna-n ghiozdan
ci, citeodată, pe tobogan,
unde primul lucru-nvățat
e lecția despre planu-nclinat
și unde
de pe copiii ștregărei
curg pantalonii răi : panta rei !
(sau, pe românește : s-a ales praful de uniformă :
totul se transformă !)
De la mingea bătută prin buruiană
poți să înveți mișcarea browniană,
iar de la sandvișuri ronțuite cu lăcomie -
cum se transformă masa în energie !
Dacă mingii în răspăr o pisică simpatică
descoperi energia electrostatică,
iar la bară, dacă te ții de minere,
înveți... ridicarea la putere !
Și uite așa, dintr-un ghiozdan răsturnat
înfloresc cărți puzderie
și începi să afli
că... totul este materie !

Bufnița și cioara

„Cioara este un sufix”
scrise Ana cu un pix
„și o cioară nu se ține
în zadar după oricine !
După-o bufniță cind zboară
o și face bufni-cioară ;
stă pe-o poliță-ntr-o seară
și o face poli-cioară.
Crăti-cioară, uli-cioară,
vine-cioară...” (pleacă, cioară !)
Niță dacă le știa,
la examen nu cădea :
Buf, Niță !
Înapoi la grădiniță !

Întimplare de ținut minte până la schimbarea ultimului dinte

Un policandru
de zahăr candel
era într-o casă :
săreau copiii
cu limba scoasă.
Și ca s-ajungă
pin' la pian,
au pus o masă
peste pian.
„la stați un pic”
(strigă unul peltic)
„nu vă suiți cu toptanul !
O să... clape pianul !”
Dar pe-nserate,
de harababură,
s-a spart policandrul,
s-a topit de căldură,
și toți s-au dat tumba
prin încăperea
prin praf de zahăr
și lumină de miere.

Această-ntimplare
a fost citită
de pe-un papirus
de clătită.

În pană

Un scriitor a rămas în pană
(scria cu o pană de coțofană).
„Îți dau eu o pană, zise un pițigoi,
să scrii pițigăiat ca noi”.
„Cu pene de barză scriu barzii”, a zis
bărzoii lăsându-i un fulg pentru scris.
„Ba de rîndunică, nu sta pe gînduri
de versuri vei vrea să însemni rînduri-rînduri”.
„Degeaba-ntre voi vă luați la hartă :
cu-n fulg de scortar scrii din scoarță în scoarță”.
„Ba cu-cu, cu-cu pana mea”, le-a strigat
bilbiindu-se cucul cel îngimfat.
Veniră și ciori și se ciorovăiră,
veni, de departe, și pasărea-liră,
dar pină la urmă copiii de școală
i-au pus în penar un stilou cu cerneală.

(„Uliuuuu ! zise-un uliu întîrziat
văzînd că problema s-a rezolvat).

Din volumul în curs de apariție „Risul ocrotit de lege”.

Mariana Brăescu

PROFESORUL DE... ADMITERE (Fragment)

Argument

„Profesor de... admitere”, a cincea piesă de teatru pe care am scris-o, este o comedie, o farsă cu happy-end. Tema piesei este esențială în viața fiecăruia dintre noi: opțiunea profesională. Poate tînărul să reziste tentațiilor, să se opună iluziilor deșarte, modelor trecătoare și chiar ambițiilor întimplătoare, alegîndu-și, în cele din urmă, drumul cel mai potrivit? Poate, răspunde piesa mea, căci firul Ariadnei este pasiunea pentru o idee, cea mai sigură călăuză.

MARIANA BRĂESCU

Personaje

- Tudorel Neamțu - tînăr aflat în pragul admiterii la facultate.
- Tudor Neamțu - inginer, tatăl lui Tudorel, fermier viticultor.
- Moș Costică - viticultor.
- O actriță.
- Un critic de artă.
- Un poet.

Decorul : Crama de protocol a unei importante podgorii din Moldova. Tudorel a dispărut, nu se știe la ce facultate va da examen. Tudor Neamțu e de nerecunoscut. Are un prosop legat în jurul capului ca un turban, cămășa descheiată la gît, pantalonii mototoliti ; neras, cu cearcane, dezordonat în gesturi. Moș Costică e dimpotrivă, pedant, poartă un basc într-o parte și fular lung, răsucit în jurul gîtului - ținută în care se poate recunoaște ușor „uniforma” Criticului, cămășa în carouri mari, ca Poetul și gesturi afectate, prețioase, care amintesc de Actriță. La ridicarea cortinei, Tudor Neamțu stă într-un scaun, un fel de jilt de crămă, cu capul lăsat în piept ; geme, suferînd, din timp în timp. Moș Costică fluierează una melodiile pe care îl „meditase” Actrița pe Tudorel.

TUDOR NEAMȚU (se vaită) : Of ! Auu ! Ah, de ce nu mi-a dat Dumnezeu și mie darul asta !
MOȘ COSTICĂ (filozofic) : De !
TUDOR NEAMȚU (iar încearcă să bea din pahar ținîndu-se de nas, ca pentru o doctorie rea. Nu reusește decît să se strimbe îngrozitor) : De cînd m-am hotărît, mă chinui precum Cristos și nu reușesc să termin o sticlă, (geme) Auuu ! Singurul rezultat este că-mi crapă capul de durere. Aoleu ! Parcă am bolovani în cap.
MOȘ COSTICĂ (se intrerupe din fluiert ca să-i răspundă la fel de sibilinic) : De !
TUDOR NEAMȚU (exasperat) : Ce-i aia „de” ?
MOȘ COSTICĂ (prețios) : E, că fiecare-si urmează destinul.
TUDOR NEAMȚU (fluierează ironic cît îl lasă durerea de cap) : E-te ! Si eu, bînd sticla asta de vin care nu se mai termină, tot aia urmez ?
MOȘ COSTICĂ (la fel) : Mai ales mata, domn' inginer !
TUDOR NEAMȚU (autopersi-

flare tristă) : Da, mai ales eu ! Că eu sint cel care nu știu unde mi-e acum băiatul !

MOȘ COSTICĂ : Eu am zis unde-i.

TUDOR NEAMȚU : Unde ? ! Că asta vreau să știu, nu alt-ceva.

MOȘ COSTICĂ : La examene, la facultate !

TUDOR NEAMȚU : La examene, la examene, mă gîndesc și eu, dar, la care facultate, omule ? Asta-i problema ! A dispărut în tot haosul acela și dus a fost ! Ce i-o fi plăcut lui din toate meditațiile ?

MOȘ COSTICĂ (cu subînțeles) : Aista-i calul lui Troian ! (evident, reproduce gresit).

TUDOR NEAMȚU (iar se vaită) : Aoleu, și vai de mine ! Zac de nouă zile tot așa...

MOȘ COSTICĂ (hiperexact) : Eu as zice că-i a zecea.

TUDOR NEAMȚU : Bine faci că-mi tii socoteala la zile. Că eu nu mai sint în stare de nimic, nici nu știu pe ce lume sint.

MOȘ COSTICĂ : Tin, Dacă și plătești mai bine ca la vie și ca la artiști, sint de acord să mă fac și contabil.

TUDOR NEAMȚU (trist) : N-ai avea ce cistiga, om bun. Astea-s zilele mele negre. Aoleu, iar mă ia. Moș Costică, cum dracu' zic totî că-si înecă necazul în băutura și numai eu nu reușesc ?

MOȘ COSTICĂ (prețios, dar pronunță gresit) : În vin e veritas !

TUDOR NEAMȚU (surprins, bănuitor, nu-i vine să creadă) : Ce-i în vin ? Ce zici acolo ?

MOȘ COSTICĂ (modest) : Eu, nimica. Mă gîndeam la latină.

TUDOR NEAMȚU (exasperat de noua atitudine a lui moș Costică) : Lasă-i dracu' că are cine se gîndi la ei, capul mă doare, că băiatul s-a dus la examene și, oricum, la ce facultate dă, omule ? !

MOȘ COSTICĂ (sibilinic din nou) : De ! Am zis eu !

SECVENȚE LIRICE

Sentiment

Păpușa mea din flori de romanită
Poveștile bunicilor din cînd în cînd
sub fruntea ta de lună despletită
lubirea mea, clipită cu clipită,
te caut printre fluturi, ca și cînd...

mă chemi a dimineată de departe
mi-ești litera și rima dintr-o carte
și răsăritul învățat să poarte
scîncetul tau ce singele-mi imparte
și-mi răsfoiește sufletul, o carte

Mi-ești trunchi de cer cu patru zări deodată
și curcubeu cu pasări fără trup
Te știu silabă, astăzi, încă ne-nvățată...
ce vei fi miine, poate niciodată !
Te-aș vrea mereu un semn ce-nlănțuie un trup

Păpușa mea cu gene de zăpadă
mă naști mereu din fiecare scrum,

cînd dinspre aștri stai tristeți să cadă...
Ești flacăra țîșnind din ierbi de fum,
păpușa mea de fiecare dată...

Zîmbetul tău, copile...

Zîmbetul tău,
face pămîntul să se rotească,
și pasările, și cuvîntul,
și roua singelui,
și semnul
dintre treceri...
lumină a singurătății !

ILEANA POPESCU HOLBAN

Cîntecul Oanei

Cînd pe lume ai venit
cu un zîmbet rupt din soare,
viata mi-a fost sărbătoare
în sfîrșit !

Te-așteptam de-atîta timp
și am plîns de fericire

fac să mă îmbăt și eu odată, să-mi treacă și durerea de cap, să uit și de necazul cu Tudorel!

(Bea din sticlă, strimbându-se grozav: Mos Costică bea, la fel, direct din sticlă, dar cu înfinită dexteritate.

TUDOR NEAMȚU (ajuns la capătul exasperărilor și uluie-lui): Mos Costică, totuși cred că vinul a început să-și facă efectul. (vesel) Mos Costică, să stii că am început să mă-imbăt. (Cu speranță, se explică) Că doar ce mi se pare mie că faci și că spui mata nu poate cu nici un chip să fie ce faci și ce spui mata în realitate. Sa nu te superi dar dacă ti-as povesti, ce văd eu că faci și ce aud că spui ti-ai face cruce! (vesel, cu speranță) Doamne! Dă doamne să mă-imbăt și să uit de necazuri! (din nou, o durere îl înjunghie) Auuu! (continuu pe acclasi ton) Și să uit că am un cap (din nou tipă)... auuu! și că mă doare!!!

MOȘ COSTICĂ (filozofic): A fi sau a nu fi!

TUDOR NEAMȚU (uluit): Ceec???

MOȘ COSTICĂ (calm, natural): Ți-am dat replica.

TUDOR NEAMȚU (aproape speriat): Ce mi-ai dat?!

MOȘ COSTICĂ (calm, superior explică ca unuia greu de cap): Replica, „sitocn”!

(Tudor Neamtu nu are timp să-și revină din stupefacție intrucit în această clipă intră Actrita furioasă. Izbînd usile această se repede la Tudor Neamtu).

ACTRITA (cu un tipăt ascuțit, războinic) Așaaa! Trădare!

MOȘ COSTICĂ (violet și bucuros, încearcă să facă față imitându-i salutul): Bonjour popor!

ACTRITA (se întoarce spre el cu violentă): Nici un bonjour popor! Ți se școl ochii!!

MOȘ COSTICĂ (Se retrage, fugind, după masa mare, a cramei și abia de-acolo are curajul să-ntrebe): Da' di ci?!

ACTRITA (belicoasă): Te-ai aliat!

MOȘ COSTICĂ (mai ferit de primejdie, are mai mult curaj): Domniță, tîneti-vă firea. N-am nici un aliat! Ce-s eu, Antantă?!

ACTRITA: Nu mă mai prostesti, viclean bătrîn, tu esti capul răutăților. Nu mă mai duci de mine cu Stefan cel Mare, cu călărețul și calul alb cu stea în frunte! Nu ține! (către Tudor Neamtu care e în continuare legat la cap cu prosopul și împietrit de scena la care asistă). Degeaba te-ai travestit așa ca un pasă de Vidin înaintea premierei.

TUDOR NEAMȚU: (nu stie de ce lume se află): Eu...

ACTRITA: Nici un eu! Nîmic! Nu mă mai duci cu candoarea aceasta de actor de mina a șaptea! Nu mă mai impresionez de democratismul dumitale abiect (il maimutarește) „Meditati-l pe Tudorel și el să aleagă ce-i place”. S-a terminat! Eu nu pot să admit ca aici, sub ochii mei, să se petreacă o crimă.

TUDOR NEAMȚU (ingrozit): O crimă? Ce crimă? Asupra cui?

ACTRITA (teatrală): Tudorel... (începe să plîngă).

TUDOR NEAMȚU (sare în sus cu un răget de fiară): Ceec! Băiatul meu!

ACTRITA: Criminalule! (și către mos Costică): Criminalilor!

MOȘ COSTICĂ (demn): Pardon! Eu sint viticultor!

TUDOR NEAMȚU: Doamne dumnezeule! Unde-i Tudorel? Unde!

MOȘ COSTICĂ (se alătură): Asta întreb și eu, să stii mata!

ACTRITA: Mai întreb! Iago nenorocit! (teatrală) Atunci am să vă spun adevărul, crudul adevăr care vă demască pe amîndoi: E la Belle Arte! (izbucnește, tragic, să ielească) Azi e o zi de doliu pentru teatre. Ati omorit în Tudorel vedeta care se năstee! (hohotește, teatral) Ți văzusem deja steaua, mindra lui stea pe cerul teatrului! Dar l-ati omorit. E mort... e mort!... (hohotește cu disperare).

(Apare, ca o furtună, Criticul. Se repede la Tudor Neamtu și la Mos Costică, acuzator, fără să observe pe Actrită).

CRITICUL: N-am să vă spun bonjour, citoyens! N-am să vă spun bonjour și n-am să vă dau mina! (patetic) Vestalelor, plîngeti în vesnicia Romei antice miselia de a fi corupt un artist care se anunta desăvirsit. Pentru asemenea ticălosie în Grecia lui Pericles se plătea cu capul. Iar Zeus însusi l-ar fi izgonit pe netrebnici din Olimp!

TUDOR NEAMȚU: Netrebnici? Ticălosie? Dar cu ce v-am supărat?

CRITICUL (afectat): Supărat? Cred că glumești cînd pui asemenea întrebări. Supărarea e o stare trecătoare. Eu vreau să-ți spun, domnul meu, că niciodată n-am să mai trec pragul acesta și te anunt că nici un sculptor, pictor sau grafician n-are să se mai documenteze în podgoria dumitale (aruncă anafema). Proscris! Acesta este verdictul: pro-scris!

MOȘ COSTICĂ (nelămurit): Ce-o fi scris, păcatele lui?

CRITICUL: Păcatele lui, al dreptate, citoyen, sînt la fel de mari cu ale dumitale. L-ati corupt pe tinărul geniu și l-ati împiedicat să se înscrie pentru examen la Belle-Arte! (Către Actrită) Colega, n-am să-ți mai spun colega. Este infamant ce-ai pus la cale doar din nebunia de-al face pe acel tinăr (pronunță cu dispreț) „actor”! Din nebunia unui orgoliu nemăsurat.

ACTRITA: Infamant? Infamant e faptul că nu am făcut totul ca Tudorel să dea la teatru!

CRITICUL: Cum? Nu înțeleg.

ACTRITA: Nici eu. Și totuși n-a dat la teatru. Am verificat și la inscriși și la admisi. Tudorel nu e și nu e.

CRITICUL (mai concesiv): Mă rog, ar fi avut o scuză: tîneretea (E destul de insinuant) Dar așa? La teatru nu, la Belle Arte, nu. Asadar (către gazde) toată lucrătura ati făcut-o cu cine mă asteptam mai puțin.

(Intră Poetul, furios, dar nu apucă să spună nimic că se repede la el Actrita și Criticul, și mai furios).

ACTRITA (cu ură): Blestematele! Iago!

CRITICUL: Lucretia Borgia a artelor plastice!

ACTRITA: Călău!

CRITICUL: Asasin!

POETUL (furios): Voi mă acuzati? Vă găsește aici, complotînd cu acești inconștienți nefericiți care-si aruncă copilul pe mina oricăror aventurieri?... Care din voi l-a luat? Care a cistigat? Care e ticălosul care l-a momit pe Tudorel?

ACTRITA (acuzatoare): Dumneata!!!

CRITICUL (sentențios): Dumneata!

POETUL (nu înțelege): Cum eu? Eu as fi vrut să dea la Litere.

ACTRITA: Exact!

POETUL: Și Tudorel n-a dat la Litere!

CRITICUL: Cum așa?

POETUL: Da se poate! Din nenorocire, se poate!

TUDOR NEAMȚU (care urmărise duclul, tipă brusc): Unde-i Tudorel? Unde mi-e Tudorel dacă nu e la niciunul?

MOȘ COSTICĂ (îngindurat): Se-ncurcă treaba, bre! (Încearcă moale, o propunere de desfîndere) Nu vreti mai bine să vă torn olecută de vin?

ACTRITA (patetic): Vin?! Vin spui?! Eu cupa de otrăvă o beau pină la fund! Romeo este mort!

MOȘ COSTICĂ (superstitios): Bate-n lemn, domniță, să nu s-abată spre noi necazul!

TUDOR NEAMȚU (e de-a dreptul disperat): Copilașul meu!

MOȘ COSTICĂ (fi tine, convins, isonul): Băietelul meu! (din acest moment vor jeli ca bocitoarele de profesie).

CRITICUL: Să respectăm durerea acestui onorat pater familiar și a onestului său colaborator și să recunoaștem, văzîndu-le durerea, că i-am învînit pe nedrept.

TUDOR NEAMȚU (boceste): Tudorel! Tudorel! Cum erai tu mititel...

MOȘ COSTICĂ (boceste): Tudorel! Tudorel! Cum te purta moșu' tu în cîrcă, la vie, pină mă dure spinarea...

ACTRITA (teatrală, plină de compasiune): O, ce durere!

TUDOR NEAMȚU (boceste): Tudorel! Tudorel! Și biata maică-ta care nu știe nimica... Ar muri pe loc... maică-ta, Tudorele, Tudorele!

MOȘ COSTICĂ (boceste): Tudorel! Băietel! Și baba me care te alinta cu seminte de dovleac și plăcintele poale-n briu... Cum o să-ți spun eu ei, săraca, baba me?...

POETUL: Ah, o lacrimă pentru aceste firi simțitoare, greu lovite în dragostea de tată și prieten...

TUDOR NEAMȚU, MOȘ COSTICĂ: Tudorel! Tudorel! Unde ești tu, Tudorel!

(Tudorel, care apăruse de un timp, face încercări timide, speriate, de-a se arăta. Răspunde chemărilor). Aici! Nu-l aude nimeni).

ACTRITA, CRITICUL, POETUL: Tudorel! Tudorel!

TUDOR NEAMȚU, MOȘ COSTICĂ: Tudorel! Tudorel! Unde ești, tu, Tudorel!

TUDOREL (tot timid, vrea să curme jalea lor): Aici! Sint aici!

TUDOR NEAMȚU: Tudorel! Unde esti tu, Tudorel...

TUDOREL (care de un timp dă să iasă la iveală, cu încercări timide): Aici...

TOȚI (Surprîși): Cece? Tudorel? Unde-ai fost?

TUDOREL (spășit): N-am dat la teatru... N-am dat la Belle-Arte... N-am dat la Litere... Să mă ierlati...

TUDOR NEAMȚU: Ce-ai făcut?

TUDOREL: Am intrat la Horticultură.

ACTRITA (stupefiată): CUUUUM?

TUDOREL (cu vinovăție, se scuză): Cu zece, Primul.

(Cortina)

Poeme de

Lidia Mănescu

Un pumn de cuvinte

Dați-mi un pumn de cuvinte,
Să-mi hrănesc telegarii oboșiți ai sufletului
Să-i satur de vorbe,
Să le-ajungă,
Să nu mai alerge osteniți
Din zori pină la asfințit
Culegînd roua de pe sensuri.

Dați-mi un pumn de cuvinte
Vreau să le sfărîm în dinții încă tineri
Să le simt gustul dulceag - amăru
Să mă satur de ele
Să-mi ajungă,
Să nu mă mai apuce nicicînd
Dorul de nenăscute înțelesuri.

Dați-mi un pumn de cuvinte,
Mi-e sete, mi-e foame, mi-e somn.
Aș vrea să dorm somn greu
Din care să mă trezesc peste noapte
Intr-o lume de înțelese și neînțelese șoapte.

Insomnie

Cînd se frînge geana de lumină
Și-armăsarii nopții năvălesc în gînd
Liniștea pe zare e regină
Sufletul e sclavul tău curînd.

Numai tu răsari atunci sub pleoape
Peste insomnia îți întinzi regatul
Și privirea ta devine torța
Ce-mi inundă visul și oftatul.

Noaptea-ntr-oagă - orgie de vise,
Chipul tău tronează surizînd
Rege al nopților neadormite
Tu dispari cu primii zori curînd.

Și rămîne iar pustiul zilei
Și oftatul vechilor dureri;
Numai noaptea e balsam pe suflet
Pentru rănile deschise ieri.

Primăvara

Zglobie, pură și imensă
Primăvara a țîșnit imaculată
Din ochii tăi,
Smaralde fine, șlefuite
De un maestru priceput
Să facă lucruri nefăcute.

Totul în jur a căpătat
Culoarea ochilor tăi,
A prea fericiților tăi ochi
Care nasc primăvara,
În sufletul meu.

Plecarea fără întoarcere

(Tatălui meu)

Peste timp și peste vreme,
Vine-o voce să ne cheme
Și ne cheamă rînd pe rînd
Mai încet sau mai țîpînd.

Cînd te strigă sau te-mbie,
Lași și grijii și bucurie
Și alergi spre zări furîș
Pe un drum mai curmezîș.

Crezi că pleci doar în vecini,
Să te culci sub niște pini,
Dară calea-i numai dus
Cum un astru în apus.

Peste timp și peste vreme
Vine-o voce să te cheme
Și alergi spre zări furîș,
Pe un drum mai curmezîș.

Vis de noiembrie

Ploua cu flori peste oraș
Era noiembrie un vis
Cînd infloriseră caișii
În ochii ce-i aveam deschiși
Numai spre tine și spre dor
Ploua cu floarea din priviri
Caișii mei de dor crescûti
Umpleau pămîntul cu iubiri.

Ploua cu dor pe al meu vis
Iar eu priveam cu încintare
O ploaie dulce de iubire,
Udîndu-mi sufletul prea tare.

Ploua cu flori peste oraș,
Era noiembrie un vis
Cînd infloriseră caișii
În ochii ce-i țîneam deschiși.

văzînd visu-n împlinire,
n-am să uit.

Cînd mai mare tu vei fi
și ai să te duci la școală,
vei lega întia oară
prietenii.

Va veni apoi o zi
cînd un tînerel șăgalnic
te va prînde-n dor năvalnic -
vei iubi!

...Va veni, cîndva, o zi
fără cîntec, fără soare,
cu o clipă care doare -
voi pleca.

De noi doi
cînd îți vei mai aminti,
seara îi vei povesti
clipe dragi, copilului...

SANDU ȘTEFĂNESCU

CORNEL MIHAI ȘTANESCU - „Trubaduri”

TEATRU

Gala „Arta Comediei“ la Galați

La Galați, între 16 și 22 mai, s-a desfășurat ediția a VII-a a galei „Arta comediei“, în cadrul căreia 13 colective dramatice au prezentat 15 spectacole, între care **Sfintu Mitică Blajinu** al Teatrului de Comedie București, **Femeia îndărătnică** și **Mobilă și durere** realizate de Teatrul dramatic Galați, **O noapte furtunoasă** al Teatrului Nottara, **Mireasa mută** al Teatrului Tineretului din Piatra Neamț, **O femeie cu bani** al Teatrului Maria Filotti din Brăila etc. În repertoriul galei au fost prezenți Shakespeare, Ben Jonson, Gogol, G.B. Shaw, Caragiale, Alecsandri, Mușatescu, Bulgakov, Pinero, Baranga, Mazilu și M.R. Iacoban, deci atât clasici cât și moderni, fapt care a permis realizarea unei imagini cuprinzătoare a comediei actuale și a mijloacelor cu care este ea evidențiată pe scenă. Poate prezenta lui Tudor Popescu și a lui Ion Băieșu ar fi adus nuanțe noi și în acest sens ar fi fost de dorit, cu atât mai mult cu cât piese de-ale lor se joacă pe multe scene din țară.

În ce privește interpretarea, trebuie să spunem că și la această ediție se disting clar două tendințe: una, de citire corectă a textului, de abordare, de pildă, a comediei clasice cu mijloace de epocă, și, a doua, de căutare a unor sensuri noi, de creare a unei viziuni originale asupra spectacolului. În prima categorie se înscriu **Femeia îndărătnică**, pusă în scenă de Gheorghe Jora, **Sfintu Mitică Blajinu** și **Secretul familiei Posket** ale lui Valeriu Moisescu; din a doua categorie am reține în primul rând **O noapte furtunoasă** în care regizorul Dan Micu încearcă să se îndepărteze de caricatură și grotesc, construind, împreună cu Margareta Pogonat, în Veta, și Dragoș Pislaru, în Rică Venturiano, personaje care evoluează pe linia unei trăiri autentice. Sub semnul unor căutări innoitoare, a punerii în valoare a unor resurse ale umorului nevalorificate pe deplin până acum, se înscriu și **Titanic Vals**, prezentat de Teatrul Național din Tg. Mureș, **Plouă la Sovata**, al unui colectiv de studenți de la I.A.T.C. sau **O scrisoare pierdută** al Teatrului Mic, pe care l-am vizionat după festivitatea de înmănare a premiilor.

Un rol deosebit al Galei constă, apoi, în promovarea tinerilor. În fața unui numeros corp de profesori, critici de teatru, regizori și dramaturgi prezenți sau nu în juriu, evoluează actori care sînt încă studenți sau care au absolvit acum 2-3 ani institutul. Cum s-au integrat ei în colectivele teatrelor din Piatra Neamț, Brăila sau Constanța? Ce izbinzi au dobîndit în ultima vreme? Confirmă speranțele care s-au pus în ei? Claudiu Stănescu și Maria Eremia Baboi, de la Galați, Oana Albu și Maia Morgenstern, de la Piatra Neamț, Adrian Titieni (I.A.T.C.) sau Greta Manta de la Brăila au dovedit că nu mai sînt doar promisiuni, ci certitudini, intruchipînd pe scenă personaje puternice, complexe, sau

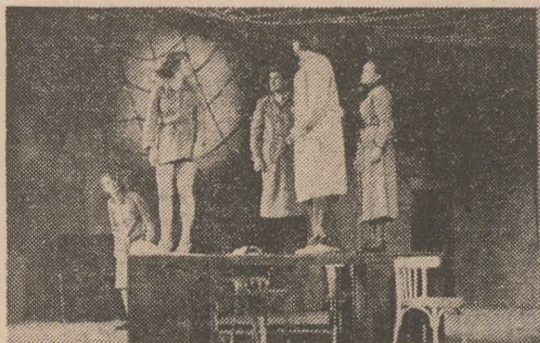
stînd să strălucească și în roluri de mică întindere. După evoluțiile de succes din timpul Galei, este de așteptat ca regizorii să-i solicite și mai intens, să le incredințeze noi roluri care să le pună în valoare personalitatea.

În a 7-a zi, juriul, avîndu-l ca președinte pe Dumitru Radu Popescu, președinte al Uniunii Scriitorilor, a acordat premii, diplome și mențiuni. Premiul pentru cel mai bun spectacol de comedie: 1. **Femeia îndărătnică** — Teatrul dramatic Galați; 2. **Sfintu Mitică Blajinu** — Teatrul de Comedie București. Premiul special al juriului: **Secretul familiei Posket** — Teatrul L. S. Bulandra. Diploma de onoare a Galei: actorului Ștefan Bănică. Premiul pentru cea mai bună interpretare feminină: 1. **Mariana Mihuț** pentru rolul Agata Posket; 2. **Greta Manta**, pentru rolul Epifania din **O femeie cu bani**; 3. **Liliana Lupan**, pentru Caterina din **Femeia îndărătnică**. Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol masculin: 1. **Costache Babii** (Teatrul dramatic Brașov), pentru rolul Ametisov; 2. **Ștefan Tapalagă**, pentru rolul Vasile Vasile din **Sfintu Mitică Blajinu**; 3. **Mihai Mihail** (Teatrul dramatic Galați), pentru rolul Sile Gurău din **Mobilă și durere**. Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol secundar: **Petre Lupu** (Teatrul L. S. Bulandra), **Gheorghe V. Gheorghe** (Teatrul dramatic Galați), **Marilena Popescu** (Teatrul Național Tg. Mureș). Mențiunea specială a juriului: **Mirecea Andreescu** (Teatrul dramatic Brașov), **Eugen Popescu Cosmin** (Teatrul dramatic Galați), **Liviu Manolache** (Teatrul dramatic Constanța). Premiul pentru debut: **Claudiu Stănescu** (Teatrul dramatic Galați); regizorul **Tudor Chirilă** pentru regia la **Titanic Vals** (Teatrul Național din Tg. Mureș). Premiul pentru regie: **Valeriu Moisescu** pentru spectacolele **Sfintu Mitică Blajinu** și **Secretul familiei Posket**. Premiul A.T.M.: **colectivului de studenți al I.A.T.C.** pentru spectacolul **Plouă la Sovata**. Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor: **Mirecea Radu Iacoban** pentru piesa **Plouă la Sovata (Stress)**. Premiul Comitetului Județean de Cultură și Educație socialistă: spectacolul **Locuința Zoikăi**, de Bulgakov (Teatrul dramatic Brașov). Premiul ziarului „Viața Nouă”: actorul **Cornel Răileanu** (Teatrul Național Tg. Mureș). Premiul Comitetului județean U.T.C.: actorul **Adrian Titieni** (I.A.T.C.). Premiul Uniunii Scriitorilor: **Andrei Bantaș**, pentru traducerea piesei **Femeia îndărătnică** de William Shakespeare.

Gala „Arta comediei“ organizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Galați și Teatrul dramatic din Galați, a fost o sărbătoare a spiritului, un examen cîștigat cu numeroase aplauze de colectivele de teatru care au evoluat pe scenele gălățene.

ION CHIRIC

P.S. De un deosebit succes s-a bucurat publicația „Galei“, redactată și editată de gazde (cu concursul prietenesc al unor invitați) intitulată, în toate cele șase numere ale sale, „Antracit“.

Scene din spectacolele cu piesele „Plouă la Sovata (Stress)“ de Mirecea Radu Iacoban — Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor și „O scrisoare pierdută“, prezentată de Teatrul Mic, în cadrul Galei, în afară de concurs

MUZICĂ

Virginia Manu — Oana Velcovici

George Enescu, Mihail Jora, Paul Constantinescu: — evocarea acestor nume este indeajuns de semnificativă pentru ca alăturarea lor în programul unui recital să-i confere acea certitudine artistică a calității. Iar farmecul spiritualității românești invăluie pe interpreți și pe auditoriu, cu toții transpuși în ambianța piesei vocale sau pentru pian. Deja seara muzicală din 17 mai se anunța un eveniment; i s-a adăugat — însă — o notă inedită, dezvăluită în prezentarea compozitorului Doru Popovici: gestul sopranei Virginia Manu de a se retrage din activitatea concertistică.

Așadar, o ultimă apariție publică, cu momentele sale nostalgice, dar și cu alt fel de implicații simbolice în acest punct final al unei cariere strălucite — orientat spre repertoriul românesc. Vocea Virginiei Manu, însoțită de sonoritatea discretă a pianului Oanei Velcovici — ne-a purtat prin frumusețile celor **Șapte cintece pe versuri de Clement Marot** — rafinat opus enescian, cu parfum francez arhaic și impresionist. Timbrul penetrant, dicția impecabilă, nuanțările expresive sînt însușiri ale sopranei pe care — poate — nici nu mai era necesar să le enumerăm. Dar și partiturile de Jora sau P. Constantinescu le-au pus în lumină, diferențierea intervenind în concepția stilistică a fiecărui ciclu de cîte 5 cintece. Trăsături unificatoare decurg din asimilarea profundă a intonațiilor folclorice, dar și din caracteristicile liricii unor poeți ca Mariana Dumitrescu, Șt. O. Iosif, O. Goga, A. Maniu, D. Ciurezu, T. Argezi, G. Bacovia.

Nu în ultimul rând, planul contribuie în configurarea acestui univers miniatural nu numai ca acompaniament — ci ca o prezență permanent colorată, un personaj activ ce se menține doar aparent în penumbră. Astfel poate fi definită Oana Velcovici — într-una din ipostazele în care a apărut, și anume ca partener al vocii. Profil interpretativ delicat, fragil și emotiv în postura solistică, pianista își exprimă natura de muzician autentic în domeniul cameral. Și aici am putea vorbi despre dialogul între generații, manifestat prin colaborarea celor două protagoniste ale concertului din Studioul 8 al Radioteleviziunii, despre primii pași spre consacrare — martori, iată, la încheierea unui traseu artistic. Ceea ce rămîne este rezultatul sonor al cizelării unor lucrări de valoare și inițiativa de a le conferi sens și putere de transmitere.

Însăși apropierea de un teritoriu mai puțin explorat al muzicii reprezintă o realizare a Oanei Velcovici ce trebuie subliniată. După versiunea oferită unor piese enesciene cunoscute — **Pavane** și **Bourée** din **Suita op 10**, pianista trece de la această filieră franceză la una germană, printr-o lucrare a lui Jora — absență de mulți ani din sălile de concert: **Sonata pentru pian op 21 in re bemol major**. De fapt, atribuțiile Oanei Velcovici sînt preponderente în contextul întregului recital, dată fiind dubla modalitate artistică vizată. Și într-un caz și într-altul, domeniul său predilect pare a fi lumea intimității camerale, înțeleasă în echilibrul proporțiilor, în dozajul sonor adecvat.

Chiar dacă revenim cu o idee spusă mai demult, dorim să evidențiem din nou că actuala stagiune a Radioteleviziunii, desfășurată în paralel cu simfonicele, este o autentică demonstrație în favoarea creației originale. Nimic nu poate fi mai convingător decît stabilirea unei relații de continuitate între muzicienii și publicul care învață să cunoască propria cultură.

VALENTINA SANDU

idei

„Noul ochi al intelectului“

Dacă admitem, printr-un paralelism istoric și antropologic, că ordinatorul este o prelungire și o completare funcțională a intelectului, așa cum uneltele fizice au fost cîndva o expansiune a omului locomotor, rezultă că el (ordinatorul) are capacitatea de a induce mutații calitative în actul spiritual. Științele, cultura, chiar unele domenii artistice ca literatura, grafica, muzica, disciplinele critice suportă sau vor suporta schimbări spectaculoase.

Să luăm un exemplu simplu de instrument folosit în actul critic: **concordanța**. Ea este lista ordonată sau dicționarul cuvintelor unui text definite individual nu printr-un **denotatum** universal valabil,

ci prin **microcontextul** specific care îl însoțește în textul poetic efectiv. Se abandonează deci aspectul **langue**, irelevant, al dicționarului uzual, în favoarea aspectului **parole**, idiomatice-creator, care urmează să candideze la îmbogățirea universului general de semnificații al culturii. S-au realizat pînă acum cîteva mii de concordanțe computaționale pe autorii literaturilor lumii. Unitatea minimală susceptibilă a i se întocmi o concordanță este opera individuală: volumul de poeme, romanul, piesa de teatru.

Robert T. Cargo, de la Universitatea din Alabama, a realizat pe volumele de poeme ale lui Baudelaire, unele

dintre cele mai bine dirijate și valorificate exegetic experiențe de această categorie. Între altele, pentru **Petits poèmes en prose** a constatat că vocabulele cele mai frecvente sînt aproximativ aceleași cu cele din limbajul comun, ceea ce confirmă de la bun început prezumția inițială că originalitatea baudelaireană nu se cantonează la nivelul lexemelor ci al alchimiei sintactice-expressive. În volumul amintit, prepoziția **comme** suferă o prăbusire de frecvență în raport cu **Les fleurs du mal**. Unii critici au interpretat fenomenul fie ca pe o preferință a poetului pentru formele perifrastice ale comparației în raport cu metafora, fie ca un epifenomen

al intelectualismului și al unei oarecari timidități. Concordanța lui Cargo sugerează că opiniile destul de frecvente în urmă cu cîteva ani conform cărora metafora (în ambele versiuni) și-ar fi pierdut rolul pe care l-a deținut în mod constant odată cu constituirea limbajului poetic modern sînt lipsite de o bază remitentă din moment ce însuși părintele poeziei moderne le cultivă cu asiduitate. Compușii lui **sans (sans cesse, sans doute etc.)**, prezenți și ei din abundență, gravitează în jurul ideii de singurătate și frustrare emoțională. Frecvențele majore, asociațiile insolite, cuvintele rare în imaginea riguroasă procurată de computer constituie, în considerarea lui Cargo însuși, „un alt mijloc de a facilita analiza ceva mai clară a felului în care crea atît de straniu și tulburat psihic baudelaireian“.

RADU BAGDASAR

Galeria 8

Membră a Asociației Artiștilor Plastici Amatori, Ani Ciciată care a lucrat mulți ani grafică și pictură decorativă, a deschis prima sa expoziție personală la Galeria 8. Picturile sale în ulei, peisaje romantice, naturi statice și flori — se cer privite și înțelese prin receptarea directă a limbajului specific: contraste fruste, culori saturate (griuri de iarnă fără nici o gresală) și virtuțile lor spațiale, jocul dinamic și intens al planurilor și al clar-obscurului, toate amalgamate într-un efort de structurare coerentă — iată cîteva din mijloacele care-i permit pictoriței comunicarea unor sugestii în primul rînd afective: bucurie, sinceritate, emoție, puritate. Expoziția de la Galeria 8 certifică talentul și capacitatea artistice de a reda pe pînză lumea minunată a culorilor. (FLORIAN POPA MIȘAN).

Dinu Săraru, un retor cu vervă al francheții

Lupta și succesul

Din faptul că a reprodus-o pe coperta mai multor cărți se înțelege că Dinu Săraru ține la una din fotografiile sale. Bărbie lată, buze cărnoase, stringind ca o menghină, nas leonin, ochi mari, mincind interlocutorul, sub niște sprincene care fac umbră, frunte puternică, încrunțată imperceptibil, păr simos, ca perii unui arici în alertă: un chip la pîndă, cu o căutătură provocator ironică. Este capul unui luptător cărui îi place să aibă „inamici”, pentru că numai ei îl pot menține, după propria-i mărturisire, „într-o continuă stare de tensiune”, singura pe care o simte propice creativității. Nu e o stare contrafăcută, dar nici dependentă umoral. Dinu Săraru e un temperamental înăscut, dar și-a disciplinat combustia prin câteva principii ferme. Unul, formulat, într-o tabletă și afisat, pare-se, în biroul lui de lucru, proclamă suveranitatea luptei: „Gloria aparține celor care iubesc mai mult lupta decît succesul” și: „Lupta singură mi se pare starea cea mai nobilă”. Prin altul invită la a pune de acord faptele cu vorbele, de a lua în serios și de a crede în toate lozincile juste, de a le restitui miezul de realitate vie din care au emanat. Un alt treilea, insistent argumentat în tablete, pledează pentru dialog ca singura modalitate de afirmare a libertății de gândire. Sint principii (care sintetizează numeroase altele sau care pot fi ele însele descoperite în pielea altora) ale unui temperament devenit spirit. Această vivacitate gânditoare, aptă de mari performanțe, și-a pus pe-cetea pe tot ceea ce au făcut animatorul cultural, gazetarul și scriitorul.

Ca director al Teatrului Mic, Dinu Săraru s-a ambiționat din start să arate că se poate tot ceea ce imagina cînd, cu o sațacitate pe care o au putini cronicari, făcea critică teatrală (adunată, în parte, în *Teatrul românesc și interpreții contemporani*, 1966 și în *Al treilea gong*, 1973). Un pariu pe care l-a onorat cu prisosință. Teatrul Mic a devenit, într-un timp record, un teatru-pilot, altfel spus un teatru de avangardă. Aici au fost puse în scenă mare parte dintre cele mai prestigioase piese ale dramaturgiei universale și naționale scrise în secolul XX, iar de la un moment dat au început să fie recitite, cu ajutorul unor regizori de o remarcabilă temeritate imaginativă și al unor actori de un unic rafinament intelectual, mari clasici: Shakespeare („care aparține secolului XXI”), Chehov („patronul literaturii secolului XX”), I. L. Caragiale. Cu manifesta sa „lăcomie” de a se lupta, animatorul (cuvîntul îi place și, prin bătaia lui, etimologică, de inimă, i se potrivește) a zdrunținat inertii, a curmat placidități și a relansat entuziasme. Așa se face că au rupt stăvilarele prejudecăților piese „grele”, în fapt de o profunzime omenească zguduitoare, că tipologia spectaculară s-a îmbogățit, în-deosebi după înființarea Teatrului Foarte Mic, și că a intrat în tradiție spectacolul de muzică și poezie. Dar, în viziunea lui Dinu Săraru, actual scenic nu e decît punctul nodal al instituției. Teatrul e o artă sincretică. Nu se poate face un teatru inventiv fără scenariu plastic; de aceea, el a instituit o expoziție permanentă în foaler. Nu se poate face un teatru reflexiv în abstracție de gândirea secolului; și, în consecință, el a inițiat ciclul de conferințe. Teatrul Mic a devenit nu doar un teatru mare, ci și un autentic centru cultural, unde luptătorul, care mai stie să și suridă, ca un diplomat, aduce față în față, în acolada celuiiași dialog, oameni cu cele mai felurite opțiuni estetice. Cit despre public, minat de cea mai frumoasă dintre curiozități, el a asaltat teatrul încă din 1977.

E probabil că, pentru cititorul de rînd, acela adevărat, fama directorului de teatru (și a scriitorului, într-un fel) nu fusese precedată atît de faima cronicarului teatral cit de aceea a gazetarului. Dinu Săraru este unul dintre cei mai acuti gazetari români din primele patru decenii postbelice. Și nu sint mult. Dacă Marin Preda, cel mai de seamă gazetar din acest răstimp, se uimește și se mihnește în stil morometian în *Imposibila întoarcere* (1971), Dinu Săraru afirmă răsplat și se indignază la bună vedere în *Adevăruri de toată ziua* (culegere din 1987 selectează tablete din perioada 1973—1984). Cu spada sa ageră, luptătorul taie nemilos capetele proliferante ale prejudecăților, viciorilor și relelor, pe care le botează, spre învesnicire, într-un percutant stil paradoxal: „exploatarea scaunului de către om”, „arta de a minti cu importantă”, „intervenția

„principială”, „arta de a nu contrazice”, „trista «centură de siguranță», „tractivistul etcetera”, „vigilenta retrogradă”, „stilul isprăvnicel de mosie”, „denigrarea de tip nou”. Asemenea păcate răscolesc umoarea pamfletarului și îl împing la o magnificare în perimetrul grotescului. Puțini dintre contemporani au ochiul iscoditor, de medic internist, al lui Dinu Săraru și încă mai puțini iscusința lui de a stigmatiza maladia pe care o sesizează în corpul social. Înainte de a stîrni plăcere, publicistica lui provoacă la atitudine și la meditație.

De ce, totuși, atîta atenție pentru animator și pentru gazetar cînd e vorba de un scriitor? Pentru că toți trei coexistă în aceeași personalitate, dar și pentru că, sub raportul materiei și modalităților narative, proza lui Dinu Săraru datorează enorm teatrului și gazetăriei.

Basm tragic

Edițiile romanului *Niste țărani* (1974) sint insolite de o precizare care, citită corect, poate fi semnificativă: „Numele majorității eroilor sint autentice și reprezentă omagiul adus — și pe această cale — de autor țărănilor în mijlocul cărora a copilărit”. Că sint autentice, se stie și din publicistica autorului care i-a dedicat lui Năiță Lucean, ajuns în 1974 la aproape saizeci de ani, mai multe tablete. E probabil că și o parte din fapte se vor fi întimplat aievea. Caracterul rememorativ n-ar putea să surprindă la un scriitor care mizează pe estetica ogîndirii: „o operă de artă este o ogîndă pusă în fața realității”. Dar această situație nu prejudecă caracterul de operă imaginativă al romanului. Evidențiază doar rădăcina ei realistă.

Coplesitoare în *Niste țărani* este tragedia de care o trăiește o colectivitate țărănească structurată arhaic, pe care istoria o pune brusc în fața unor modificări radicale, de statut economic și implicit, mental. În esență, toate tensiunile izvorăsc din imperativul, extern, de a înlocui proprietatea privată, pe care țărana și-a mulat secular existența spirituală, cu proprietatea colectivă. În tot romanul se aude confruntarea surdă dintre ritmul ancestral, un ritm asezat și cumpănit, dar, pentru un ochi din afară, sufocant și ritmul modern, un ritm alert și nerăbdător, dar, la rîndul lui, pentru sensibilitatea dinlăuntru a comunității rurale, părăduitor. E tensiunea lumii din primul volum al *Morometilor* lui Marin Preda, dar în alte circumstanțe istorice, circumstanțele Revoluției. Cu o excepțională intuiție a tectonicii sufletului, romancierul surprinde rezistența tipic țărănească la prefacerile drastice pe care le solicită istoria modernă care a devenit socialistă. Se stie că, pe perioade lungi, colectivitatea țărănească a suportat, sub imaginea unei aparente imuabilități, transformări sensibile. Dar iată că Revoluția își solicită să renunțe dintr-o dată la garanțiile specificității sale. Or, tocmai în sugestia dificultății cu care țărana admite să și părăsească ritmul, asemănător, de la un punct înainte, cu al vegetației și al jivinelor, cu ritmul cosmic, excelează proza-torul. Viața lui Năiță Lucean și a lui Pătru cel scurt, ca și a celorlalți țărani de la Cornul-Caprei, se reduce la câteva acte: ei își cultivă pămîntul, fac armata, își cresc și își chivernisesc copiii, se duc, cînd e cazul, la război. Nimic mai mult. Biografia personajelor e de o simplitate suficientă. Întrebat, la un interogatoriu, ce politică au făcut el, tatăl și bunicul, Năiță Lucean o cuprinde în cuvîntul „război”: el l-a făcut la 1944, tatăl la 1918, bunicul la 1877. O lume simplă cu oameni simpli, dar o lume verificată, care îi dă individului sentimentul certitudinii. De ce-ar trebui să i se substituie alta? E întrebarea care o răscolește și la care astează răspuns. Din păcate, cei care ar trebui să i-l dea folosesc în locul tehnicii persuasive, tehnica durității. E nevoie ca la Cornul-Caprei să părăsească scena profitorii de pe urma evenimentelor istorice majore (alde Ciclop, al lui Turbatu, Craina etc.) și ca pe ea să urce un personaj cu vocația omenească (Dumitru Dumitru) pentru ca obstea să poată întrezări proiectul pe care i-l propune Revoluția. Dar mai e nevoie de un declic interior: de o jertfă. „Inscrierea” lui Năiță Lucean nu putea surveni decît ca urmare a stingerii enigmatice a lui Pătru cel scurt, care îi dă protagonismului o revelație, concentrată în vorbele dintr-un vis ale soției prietenului său: „că așa trebuiau să se petreacă toate cîte se petrecuseră”, de cel mai curat miortism.

Probînd o reflecție participativă afectiv asupra destinului unei colectivități, pe care istoria a adus-o într-o situație-limită: construit ca un basm în mai multe părți, care amină, cu dichis epic, dezlegarea finală; locuit de cîteva personaje memorabile, între care se detașează Năiță Lucean, care are ceva din suceala țărănilor lui Ion Creangă, dar e bintuit citeodată (cînd zideste, de exemplu, temelii de casă pe toate ogoarele lui) și de vizionarismul himeric al lui Don Quijote, și Pătru cel scurt, un Sancho Panza încă mai trist și mai nenorocos, dar incîntat că războiul pe care l-a făcut a fost unul de-a adevăratelea; scris sobru, dar cu griji pentru psihologia țărănească, una a statorniciei și a circumspecției, și pentru particularitățile graiului oltenesc în așa fel ca să dea impresia de spontanitate și de ingenuitate, proprii picturii naive a unui Ion Niță Nicodim; vîdînd spirit de observație și suflet de poet, iar peste toate, un suflu tragic, de epopee, prin care se solidarizează cu romanul lui Valentin Rasputin, *Despărțirea de Matori*, romanul *Niste țărani* încheie strălucit un ciclu țărănesc dureros al literaturii române și, împreună cu *La Liliici*, drama în versuri a lui Marin Sorescu, inaugurează un altul.

O peratologie a revoluției

În următoarele romane, *Clipa* (1976) și *Dragostea și Revoluția* (I. *Toamna roșie*, 1981 și *Cei care plătesc cu viața*, 1986), care alcătuiesc, de fapt, un ciclu unitar, căci cel de-al doilea duce mai departe cîteva destine importante din cel dintîi, Dinu Săraru cercetează, ca și în *Niste țărani*, de altfel, cîteva situații-limită ale Revoluției. Dar obiectivele, arhitectonica și stilul se schimbă. Autorul descoperă romanul cu mai multe planuri și mai multe centre de interes. Prim-planul se mută prin anii '70, iar planurile secundare, actualizate prin intermediul unui personaj care își amintește sau prin intervenția nemijlocită a naratorului, coboară în prima fază a Revoluției și în anii ilegalității mișcării comuniste. Luptătorul nu se dezmente nici de această dată. El selectează aproape exclusiv personaje și cazuri reprezentative prin coeficientul lor problematizant.

O categorie, dar nu cea mai însemnată numeric, o constituie fiii fostei aristocrații și burgheziei, care au crescut, au învățat, s-au format și muncesc în socialism. (Ce se întimplă cu vechea protipendă în socialism l-a preocupat și pe romancierul G. Călinescu, dar în cheia funambulescului.) E drept că suspiciunea să le hrentuiască destinul? Ruxandra Mărăcineanu din *Clipa* este fiica avocatului oneros Aristide Mărăcineanu. Fetia ar fi avut de pierdut (de suferit, a suferit oricum) dacă Dumitru Dumitru, primul secretar al raionului, n-ar fi protejat-o în timp ce semna convenita pedeapsă a tatălui. Dar, în anii '70, Ruxandra Mărăcineanu i se va încredința reconstruirea reședinței județului, al cărui prim-secretar e protectorul ei de odinioară. Infinit mai complex e cazul Alexandrei Terentia Rudeanu, starul feminin din *Dragostea și Revoluția*, cercetătoare la Institutul de istorie, odrasla a unui neam de boieri patrioți, Rudenii, care au participat la fărîșirea tuturor evenimentelor cruciale din istoria românilor. Chestiunea nu mai e, în ceea ce o privește, dacă trebuie să pătîmească din cauza originii aristocratice. Tatăl ei, Mihnea Teodosie Rudeanu, un adolescent de 21 de ani, se angajează, din dorința de a reface prestigiul familiei, stîrbit de sinuciderea propriului tată, în mișcarea comunistă ilegală, e prins, torturat barbar și condamnat la moarte, dar evadează miraculos, ceea ce atrage din partea tovarășilor săi de luptă bănuiala de trădare, pentru că apoi să dispară pentru totdeauna. Mama, și ea o ilegalistă foarte tinără, dar de origine modestă, moare la naștere. De ce-ar trebui, atunci, suspectată Alexandra Terentia Rudeanu? Paradoxul e că dacă noua istorie a recuperat istoria militantă a neamului ei (ca un simbol, Dumitru Dumitru dispune refacerea conacului boieresc căruia îi pusese foc el însuși împreună cu Ghilă Praz), integrarea progeniturii lui întîrzie.

Încă mai pasionantă e cercetarea din unghi peratologic (sub raportul limitei adică) a activității de partid, pe care Dinu Săraru îl consideră „eroul fundamental al lumii socialiste”.

Mai simplu de definit, dar conturate cu un har caragianean, sint per-

sonajele din galeria grotescului: pestilențialul Mihalache Dometie și ibocritul Arvinte Panait (amîndoi din *Clipa*), despotul Manuil Păianu (din *Dragostea și Revoluția*). Cîteva elemente reprehensive sint suficiente pentru a fixa un caracter caricatural. Profilul acestor personaje se complică un pic printr-un grotesc de situație: îndepărtat din funcție la nivelul raionului, pentru imoralitate politică, Mihalache Dometie promovează la nivelul regiunii, pentru ca în cele din urmă, după ce a comis mari fărâdelegi, să eșueze la ADAS, iar Manuil Păianu e „salvat” de la o previzibilă analiză radicală de fuga fiicei în Italia!

Mai anevoie de prins într-o formulă sint însă personajele din galeria pozitivelor; mai anevoie, înainte de toate, pentru narator și pentru propriile lui personaje. O personalitate viguroasă are directorul general Tudor Cernat, personaj cu relief în amîndouă romanele: insetat de adevăr, neiertător cu prostii, un expert în profesie, pregătit să se jertfească pentru cauză, dar neînțeles de soție, de care vrea să se despărțea, și invidiat de unii tovarăși. Merită acest activist să-și păstreze prerogativele? Trebuie, în acest scop, să-și obliereze orgoliul de soț rînit și să-și tempereze impulsul de a rosti prompt adevărul? Divorțul lui e „un fapt omenesc”, cum îi place să creadă, sau „un fapt social și politic”, cum îi spune Dumitru Dumitru? Termen antitetic. Anghel Tocsobie, înaltul demnitar de la centru, care are un aer de zeu rece și intangibil, pune principii înaintea realității. Dar iubirea lui pentru Alexandra Terentia Rudeanu, consumată pe ascuns și cu dorința de a face din ea o oază, nu e de două ori vinovată? Odată față de principiu, a doua oară față de femeia iubită? Nu ilustrează el, în fond, contradicția dintre esență și aparență? De o complexitate sporită, dar de un dramatism mai discret, e Dumitru Dumitru, personajul preferat al naratorului: țaran la origine, el împlinește ideologia pe care o promovează prin înțelepciunea lumii materne. Construirea noii societăți pune adesea probleme care nu pot fi înțelese și rezolvate decît prin apel la experiența țărănească. Mai mult încă, ea îi arată activistului de partid, cînd funcția amenință să înghită persoana, calea de regăsire a omeneșului pur. Memorabilă este astfel prezența personajului la moartea propriului tată (în *Clipa*) și la înmormintarea lui Ghilă Praz (în *Toamna roșie*). Consecventul și devotatul Dumitru Dumitru are o salvatoare constiință a relațivității, pe care nu ezită s-o recomande și colegilor săi de idei. Dar, oricît de diferiți ar fi cei trei eroi, naratorul își construiește prin destinul lor o metaforă globală: numai *Dragostea* umanizează *Revoluția*. De aici, și maijosculele. Dînd complexitate personajelor pozitive, Dinu Săraru izbuteste o performanță remarcabilă.

Firește, cazurile și situațiile peratologice nu epuizează substanța acestor romane. Din gazetăria sa inflamantă, scriitorul transportă în proza propriuzisă, uneori în aceeași formă, toposurile noi pozitivități și, mai ales, ale noi negativități. În fapt, el face ceea ce crede, într-o tabletă din 1982, că „s-ar cere politologilor, filosofilor să facă: să studieze societatea și mecanismele suprastructurii ei de inspirație veche (s.a.) favorizatoare ale unor vechi practici și să dezvăluie paradoxul supraviețuirii și uneori consolidării acestor vechi practici în climatul, care ar trebui să fie ozonat, al socialismului”. Iată de ce povestea personajelor sale, minuite de un narator omniscent, care stie tot ce le trece prin minte și tot ce li se va întimpla, chiar și atunci cînd amină concluziile, are aspect de studiu de caz și se transformă adesea în eseu ideologic, iar structura romanelor — un esențial caracter dialogic. Eroii intră în scenă pentru a se confrunța și ies pentru a lăsa altora această posibilitate. De trăit, ei „cei care plătesc cu viața”, trăiesc atît cît să poată furniza argumente, pozitive, negative sau contradictorii, pentru o teză. Dialogul lor are vibrație și din realității sar, ca niste scînteii usturătoare, mari adevăruri. Toate personajele semnificative sint, înainte de a fi oameni pur și simplu, oameni-idee. Cadru dezbaterii e sugerat în manieră scenografică, prin cîteva detalii actualizate insistente. E firesc să fie așa: mai ales cînd are o tință imediată, polemică ideologică nu se poate pierde în pitoresc.

În actul cultural ca și în cel literar, Dinu Săraru este un retor, cu o vervă necrutătoare, al francheții.

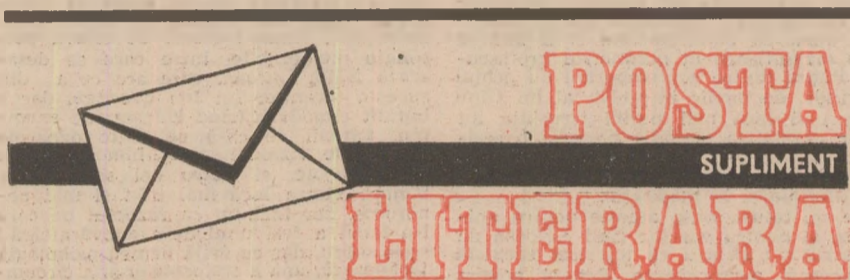
CONSTANTIN SORESCU

Preluată „din mers”, această rubrică își păstrează, se înțelege oarecum de la sine, atribuțiile și obiectivele de până acum, fiind, în intenția semnatarului său actual, cum a fost și în intenția celor care l-au precedat, criticul Alex. Ștefănescu și poetul Lucian Avramescu, o rubrică destinată dialogului cu tinerii autori de literatură aflați în faza începuturilor, mai exact spus a încercărilor.

Un dialog public, așadar deschis, la vedere, nu însă și convențional; un dialog aplicat, „de lucru”, având ca obiect imediat textele primite la redacție și ca obiect de fundal, mai îndepărtat, literatura însăși; un dialog cordial, ceea ce exclude nu dezacordurile eventuale, ci atitudinile, tonul și limbajul ce-i pot amenința desfășurarea. Obșnuința de a dialoga se formează prin exercițiu, iar acest exercițiu este întotdeauna profitabil.

Indiferent de rezultate, nimeni nu scrie literatură doar pentru el însuși. Autentică sau iluzorie, reală sau mimetică, susținută de talent sau de vanitate, mearcă de spirit autocritic sau naivă până la indușoșoarea (ce poate, totuși!, deveni agresivă) necunoaștere a celor mai elementare reguli ortografice, ezitantă ori sigură pe sine, insolentă ori sfoșoasă, gravă sau histrionică, înclinația de a scrie literatură nu este de conceput în absența unei minime dorințe de comunicare. Acestei dorințe și încrederii care o generează îi răspunde în primul rând rubrica de față. De aceea, încă o dată, înainte de a fi stație de triaj sau port al speranțelor, ea înseamnă un spațiu al dialogului. Un dialog, în măsura posibilului, orientat — cu implicarea tuturor celor care îl poartă — spre o înțelegere cât mai proprie și cât mai riguroasă a exigențelor specifice creației literare.

● **EMIL PETRESCU, București** — Cum se vede, plicul în care ați „cules”, cum spuneți, „lucruri mai vechi și mai noi, chiar de ultimă oră”, n-a (mai) intrat „într-un labirint fără ieșire”. **Lucrurile**, adică poeziile trimise, vădesc existența unei anumite sensibilități literare, a unei disponibilități ce pare însă lipsită de suportul unor lecturi temeinice și de — ceea ce este esențial — un viu simț lingvistic. Deși într-un **Autoportret** vă recomandăți, cu oarecare ironie, „Sint din recolta medie / la hectar / a anilor '80...”, realitatea pare să fie alta, în același lung, prea lung poem figurind și aceste, să le zicem, versuri: „Metafora, / această bonjuristă sadea, / bate bulevardele înșării”. Nivelul poetic mediu al anilor '80, pentru a folosi chiar sugestia Dv., nu este doar mult mai înalt decât cel atins de asemenea versuri, este cu totul altceva. De fapt, mimați diverse și nu de cea mai bună calitate atitudini poetice curente: retorismul prolix („Poemul să fie calculat / după tabla înmulțirii sufletelor, / să fie trasat după linia frântă / a sentimentelor nestiute...”), cronică rimată (**tramvai și guturai**, frig și covrig), declamația jurnalistică, patetismele tocite. Chiar și în sarcasme, destule!, efectul este invo-

luntar umoristic („pe linoleumul miniei / din bucătărie”). Încercați să ascultați sufletul cuvintelor, nu le folosiți ca pe niște obiecte de consum! În orice caz, mai trimiteți, dar încercați să faceți o selecție.

● **C. P., Vălenii de Munte** — „Ce farmec și extaz / Trăiesc eu azi / În acest parc de vizavi / Închipuindu-mi că pe aici ve-ți veni — Dincolo de toate cred că sint frumoase aceste patru versuri scrise acum în acest parc”: Nu, nu sint deloc „frumoase”, și apoi nu sint nici măcar versuri. Probabil sinteți influențat de textele de muzică ușoară („E primăvara crăiasa vieții / În orice

anotimp. / Voioșia tinereții / Și al frumuseții nimb” etc.), de aceea aveți și atâtea dificultăți cu gramatica și ortografia.

● **ION CIORANU, Slobozia** — Exercițiile Dv. în diferite registre lirice sint notabile, iar cel mai reușit dintre ele, un fel de pastel convulsiv, o înserare cu țărani jucând șah, amintește parcă de poezia lui Mircea Dinescu. Poetizați însă inutil, sinteți neașteptat — prin contrast cu textul amintit — de receptiv la șabloane („am adunat vis alb de pasăre”, „dimineața sufletului tău” etc.). Se poate, totuși, persevera.

● **RUSU GABRIELA, Iași** — Și Dv. păreți înrădăcinate de anumite texte de muzică ușoară, e drept că la alt nivel decât C. P. din Vălenii de Munte: „În sufletul meu / s-a produs o fisură / prin care pătrund deseori / efluvii de rouă și brumă; / revendic odihnă / prin spice de griu / o matcă, un riu, o fințină / și gîndul să-mi zboare / spre

termeni juridici, al scrisorii ce vă însoțește - versurile, este de remarcant în toate poeziile trimise o prosopie avîntată, foarte promițătoare, sigură pe sine, chiar și acolo unde se insinuează, tulburînd liniile, neliniștea. Aveți, cu siguranță, talent, trimiteți neapărat și alte texte, s-ar putea să deveniți un poet autentic. Și dați-mi câteva informații biografice!

● **CONSTANTIN ANTON, Iași** — „Să fertilizăm o apropiere fluidă”, „singele-mi inundă / materia visului fluid”, „murmurul, șoapta, memoria / fluidizau / mormintul, vîrsta ucisă / înșelarea în trei”: textele Dv. sint prea fluide, cuvintele curg șiroaie pe schelul unor locuri comune luate drept „idei” poetice. Desigur, înclinația spre bombastic, evidentă și în titluri, are o funcție compensatorie, dar nu ajută la nimic. Nu sint, probabil, șanse de evoluție, dar puteți deveni un bun cititor de poezie bună: n-ar fi deloc puțin!

● **VALENTIN DUMITRESCU, Ploiești** — Deși cîntați „stejarul puternic și bun... cu dragoste de mioritic plai...” și chiar vă identificați, liric, evident, cu el („Sint stejarul...”) versurile Dv. sint bătute și pustite fără nici o speranță de vîntul unui retorism lipsit de orice vibrație poetică. Multe cuvinte răsunaătoare, dar nici un sunet muzical și plin.

● **ION CĂLUȘER, Cluj-Napoca** — Modernizarea poetică a miturilor, de care sinteți atras, o efectuați într-un chip atît de nepotrivit încît intenția gravă se metamorfozează, prin inadecvarea expresiei, în rezultate umoristice, cum se întîmplă în această producție unde „mama lui Achile” cîntă „cucurigu, din voia Dv. : „Achile s-a lăsat înfierat / mama sa îl țînuse / de suflet / atunci cînd / l-a îmbrăiat / apoi a coborît / s-a dus / la o margine și / a strigat / către cei de sus / și cei de jos / cîntatul cocoșului”. Este cam prea mult, orisicît.

Rubrică realizată de **MIRCEA IORGULESCU**

CE MAI SCRIBU REVISTELE?

Diversitatea tematică

Despre cultura română de astăzi, ivită prin necesara și echilibrata înnoire a tradițiilor, despre devenirea pe coordonate complexe a spiritualității românești contemporane, „vorbesc” publicului român și străin și **Tribuna României**. Număr de număr, revista prezintă un sumar bogat, în cadrul căruia își află locul potrivit eseu, interviu, reportaj, cronică, de fapt majoritatea genurilor publicistice. Recentul număr din 15 mai se deschide, la rubrica **Cuvîntul zilei**, cu o emoționantă mărturie de scriitor, semnată de Petre Ghelemez și intitulată „Construcție și identitate românească”, care trasează un poetic paralelism (defel desprins de realitate, însă) între dimensiunea de „Mester Manole” a poporului român și efortul constructiv ce a conferit un nou chip arhitectonic Capitalei, întregii țări. Tot în pagina **I. Tableta** conține însemnarea lui Gheorghe Istrate despre „Săr-bătorile cărții”, o concisă dar pertinentă pledoarie pentru iubirea de literatură, de cultură. Articolele amintite materializează, de fapt, chiar cele două convergente direcții de interes ale revistei. Din domeniul „priei la real”, menționăm ampla relatare reportericească, cu ambicie de minimonografie, despre județul Maramureș, făcută de Ion Longin Popescu la rubrica **Dosar**, rubrică al cărei obiectiv este înfățișarea, în serial, a județelor patriei. Viata culturală românească este prezentată pe larg prin incursiuni cu tentă istorică sau de actualitate în spațiul manifestărilor literar-artistice. Se impune atenției pagina **Limba noastră**, ce poartă drept generic **Mult e dulce...**, pagină cuprinzînd intervenții de factură diversă: „Vechimea numelor de familie românești” (Christian Ionescu), „Mari lingviști români — Emil Petrovici” (Marius Sala), „Cum e corect” (Rodica Zăciu), „Individualitatea limbii române între limbile romanice” (Grigore Brăncuș). Aceeași pagină se încarcă de o lumină deosebită datorită unei profunde cugetări eminesciene — „Maturitatea culturii publice a spiritului popular se manifestă cu deosebire în limba sa,

si între cultii unui popor se numără numai aceia care au supt înălțimea și domină terenul întreg — și unii fragment din **Pseudo-cynegeticos** de Al. I. Odobescu, scris într-o frumoasă limbă română. Literatura actuală este prinsă în obiectiv prin intermediul cronicilor literare ale lui Radu G. Teșos (la „Orase de silabe”, de Ana Blandiana, și „Călătorie spre mine însămi”, de Ileana Mălăncioiu), prin rubrica **Cei care vin** (despre criticul literar Victor Atanasiu scrie Dan Radu Ștefănescu), prin **Cronica traducerilor**, la care Ion Murgeanu comentează volumul „Poeti francezi” (antologie în tălmăcirea lui Aurel Rău). Mai aflăm noutăți din lumea muzicii (Viorel Cosma), a plasticii (Alexandra Titu), a filmului (Manuela Cernat), a teatrului (Valentin Silvestru). O mențiune deosebită merită documentul articol „Frescele romane de la Constanta”, în care Virgil Lungu și Constantin Chera prezintă o recentă descoperire arheologică de real interes științific. (N.P.).

„ASTRA-125”

Sub egida Academiei Republicii Socialiste România, secția de Științe Istorice, și a Filialei Sibiu a Societății de Științe Filologice din R.S. România, au fost editate în volum comunicările sustinute la se-

siunea științifică națională jubilară intitulată „125 de ani de la înființarea ASTREI” și menită să aniverseze pe măsura cuvenită, potrivit rolului și însemnătății avute, acest moment de seamă din istoria poporului nostru. **ASTRA (1861—1950) — 125 de ani de la înființare**, apărută la Sibiu (locul unde a fost înființată Asociația și unde s-a desfășurat, de altfel, și sesiunea amintită), în 1987, structurează într-un tot unitar interventiile participantilor și revelează pe multiple planuri, rosturile culturale și covirsoarea importantă politico-socială pe care le-a avut Asociațiunea Transilvană Pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român în epocă. Dintre studiile publicate rețin atenția cele semnate de: acad. Radu P. Voinea — „De la Societatea Filosofoască a Neamului Românesc la ASTRA”; acad. Ștefan Pascu — „Rolul național-cultural al ASTREI”; acad. Cristofor I. Simionescu — „ASTRA și Țările Române”; acad. Caius Iacob — „Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu”; Alexandru Dobre — „ASTRA și Societatea Academică Română”; Victor V. Grecu — „ASTRA și Societatea pentru Fond de Teatrul Român”; Corneliu Bucur — „ASTRA și conservarea patrimoniului cultural-național”; Anna Selean — „Asociațiunea și literatura”; Dorin Gotia — „ASTRA în documente”. Volumul de studii constituie și un îndemn la a nu uita contribuțiile importante a ASTREI la împlinirea idealului național — Unirea într-un cuget și o simțire a tuturor românilor. (G.R.).

Lumea copilăriei

RAȚIUNEA SUPERIOARA A CREAȚIEI

(Urmare din pag. 1)

tr-o lume, dar într-o lume din adîncul lumii noastre. Istoria obligă aceste persoane să-și gîndească viața dintr-un alt unghi decît cel obișnuit, pasiv sau resemnat. Toate încercările de a separa total și definitiv o operă de viață s-au soldat în final cu un eșec.

Prin scris — ne-a îndemnat nu o dată secretarul general al partidului — sintem datori să slujim poporul în care trăim. Locul care ne dă posibilitatea să existăm și să ne autoexprimăm. Or, pentru acest lucru, fiecare este dator să găsească propriile sale modalități de exprimare și propria sa conștiință.

A ne implica în destinul versului sau a rîndurilor noastre de proză, a scruta realitatea cu aceeași luciditate, cu aceeași pasiune pentru adevăr, înseamnă a ne respecta pe noi, ca scriitori.

Operele noastre sint scrise pentru a-l face pe cititor mai sensibil la realitățile umane. Ele își propun să-l învețe să lupte pentru un ideal, pentru o societate umanitară, pentru ideea de frumos. Să nu uităm că ne așteaptă cititori care ne cer sinceritate și

adevăr. Să nu uităm însă, că, prin tot ce scriem, ne îndreptăm spre social și politic

Vorbim, de la un timp încoace, de omul nou. Dar un om nou este alcătuit din sute de nuanțe omenești, de care un scriitor nu poate face abstracție, și fără de care nu poate ajunge la nimic substanțial.

Adevărata pasiune pentru nou a scriitorului e un antidot sigur împotriva convenționalismului.

Toți — scriitorii sau cititorii — sintem interesați de ceea ce se întîmplă în realitate. Literatura — arta în general — este cel mai sensibil seismograf al unei spiritualități de ex-primare și propria sa conștiință.

Viața noastră, oferă sute de subiecte noi, inedite, pasionante, pentru un scriitor. Cunoșcînd-o, el nu va avea dreptul să rateze subiectul, iar viața din artă trebuie, la rîndul ei, să fie precumpănitor frumoasă, înalt morală.

Iată înțelesuri la care ne îndemnăm recenta Expunere a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Ședința Comitetului Politic Executiv din 29 aprilie, minunat îndreptar de muncă și pentru cei care minime armele scrisului.

MENIREA POETULUI

(Urmare din pag. 1)

lui speranța noastră supremă, pacea mondială.

Cîntecul poetului va exista pretutindeni. El va sărbători galbenul holdelor, privirea lîmpede a albastrului, limba cea fărâ de moarte, trupul de pămînt al eroilor noștri.

Poetul și Patria, cetate, aș-tăzi lumină și viață, poem și soare, sintaxă și imbinării lui cu miezul pămîntului într-o rostire de cîntec. Trunchi pe care cresc împreună frunze, muguri, flori, toate într-o corolă de idealuri.

Geneză a materiei în conținut mișcare, poetul este dator să-și pună cîntecul în slujba Patriei. El se confundă cu zborul avîntat al realizărilor noastre de zi cu zi.

El cîntă respirația pămîntului în rod, rotundul rostirii de inimă.

El, poetul, deci noi toți, uniți, ne angajăm fierbinte să ne punem în slujba Patriei. Documentul-program al recentei Expuneri a președintelui țării, care consacră un important capitol activității ideologice și politico-educative, susținut fierbinte și de generația tină de scriitori, este un imbold în respectarea tradiției românești. Epoca împlinirii ne unește și mobilizează într-o aspirație luminoasă a înnoirilor. Iată cum într-un ceas de glorie ne unim forțele spre a rodi din trupul nostru, pe pămîntul Patriei, prin singele nostru, lava de dor a iubirii de poezie.

Linieștea locurilor

Cindva, pe aici viața curgea domol, în ritmul marilor cicluri agreste; oamenii cultivau pământul și adunau recolta, făceau nunți și-și creșteau copii. La ore fixe, liniștea locurilor era tulburată de trenuri care mergeau de la nord spre sud sau de la sud spre nord; transportau mărfuri, transportau oameni plecați să-și vadă rudele sau pur și simplu minții de diverse interese. Pe aici, de mai bine de trei decenii nu a mai trecut nici un tren. Oamenii au încetat să-și mai viziteze rudele. O liniște precară s-a instaurat peste câmpuri și orezări și doar pe ici pe colo poți să mai vezi rămășițele provocate de bombe în trupul pământului. Linia ferată, cât a mai rămas din ea, s-a acoperit de rugină, iar undeva între șinele acoperite de ierburi, înainte ca acestea să traverseze gardul de sirmă ghimpată, un cōpac își înalță trupul zvelt, coloană vegetală simbolică în calea timpului și a speranței. Stranie și dureroasă această metaforă vegetală a pustirii, a despărțirii artificiale a unui popor care, milenii de-a rândul a existat, muncit și luptat pe aceste meleaguri pentru a putea trăi în liniște și unitate, în pace și

libertate. Ne aflăm la Panmunjon, modest punct de pe harta Coreei, dar loc în care drama acestui popor devine fapt concret, palpabil, fapt de istorie, prezentă cotidiană șocantă. O clădire veche, acum muzeu, a găzduit, la 27 iulie 1953, actul semnării armistițiului care a-vea să pună capăt unui război crinčen, nemilos.

Popasuri

Micul muzeu adună documente, fotografii, arme din acei ani de cămplăit încercare; o scrisoare purtând data de 30 iunie 1951, semnata de generalul Matthew B. Ridgway, propune organizarea de negocieri în vederea semnării armistițiului. Negocierile dificile au durat mai bine de doi ani, pe fondul unor presiuni crescînde exercitate de armata populară coreeană pe cimpurile de luptă, dar și al creșterii presiunii opiniei publice din lumea întreagă pentru încetarea agresiunii străine. Pe un perete, o fotografie. Recunoaștem cu emoție Bucureștii nostru de acum peste 30 de ani, unde

unii de oameni s-au adunat să-și exprime sprijinul față de cauza dreaptă a poporului coreean. De la muzeu, o șosea, îngustă și distanță dintre roțile unei mașini, ne poartă spre linia de demarcație. Sintem în așa zisa zonă neutră, demilitarizată, pe un pământ „al nimănui”. O încordare greu de definit se in-

impasibili Chewing gum, cițiva flăcăi zdрави, trimiși aici de prin Idaho sau Texas să-și facă serviciul militar, ne privesc impasibili de sub căștile rotunde pe care le mai văzusem prin filme. O tensiune mocnită dăinuie peste locuri, se lasă încet seara, iar însoțitorul ne șoptește că e timpul să ne întoarcem. Incidentele din zonă se petrec mai cu seamă noaptea. Refacem itinerarul parcurs înainte cu cîteva ceasuri. Ultimele raze ale soarelui luminează cimpurile bogate, cultivate cu migală de oamenii din Keson, străveche așezare coreeană și adevărată patrie a insului — renumită „rădăcină a vieții”, materie primă prețioasă pentru o întreagă industrie alimentară și farmaceutică. Viața își urmează cursul normal, pământul hăcuit de bombe rodește din nou, dar rămile s-au mutat în suslețele oamenilor. În urmă, cu umbra lăsată de lama unei ghilotine, linia de demarcație rămâne, sub noaptea ce se lasă, ca o rană dureroasă pe trupul peninsulei coreene.

AUREL PERVA

TABELA de MARCAJ

Pantera

ROZ

Intre finala C.C.E. și Dinamo — Rapid, mi-a plăcut mai mult jocul al doilea, în care s-au înscris și 7 goluri. PSV Eindhoven, însă, deținatoarea C.C.E. a venit să demonstreze că la vremea asta în fotbalul internațional prima și cea mai importantă chestie e să stai (modest) în banca ta, avansind încet-încet și marcînd numai atît cît trebuie ca să te califici. Drept urmare, în campionatul nostru plouă cu goluri — am ajuns la 40 într-o singură etapă — și uite-așa ne fac atacanții să nu mai avem nici măcar o temă de dezbatere — ineficiența! Sintem într-o vervă de gol de-a dreptul nemiapomenită, toți atacanții marcă, marcă și mijlocii, iar fundașii și-au trecut — prin Bumbescu — și golul 100 al echipei Steaua! Iar asta, în momentul în care stăm cu sufletul la gură pentru a afla cine-o să retrogradeze! Păi, după cum recurg lucrurile, n-ar trebui să mai retrogradeze nimeni! C-ar fi păcat! Tocmai pentru a ne face să uităm de grijile retrogradării, federația intrerupe o clipă campionatul și sună adunarea tricolorilor la tineret, olimpici și la garnitura A. Se zice că vor fi toți, dar tare mi-e teamă că vroce cițiva se vor fi accidentat în ultima etapă sau la antrenamentele de după aceea. Și dacă mergem și-n Olanda cu echipa de la Dublin și de la Halle, e clar că preliminariile mondialului sint pentru noi hazlii ca Pantera roz, da' din păcate, au o culoare mult mai oenusive! Nu știu ce ar putea face onor federația pentru a convinge marile cluburi să pună umărul și inima la sprijinirea naționalei, dar cred că o măsură-două, de atenționare, dacă nu de suspendare, s-ar cuveni luate, în cazul cînd vizăm cu adevărat să ne calificăm la Mondialul '90. Pînă atunci, să ne-adunăm astăzi pe „23” și să vedem cuplajul Tineret — Olimpici și Naționala A — Rapid, încercînd să ghicim ciți dintre selecționabilii convocați marți și așteptați joi la loturi vor apărea în teren simbătă! Cuplajul se anunță agreabil și cu foarte multe goluri, fie și numai pentru că printre selecționabili figurează primul trei golgeteri — Pițurcă, Vaișcovici și Hagl. Pofțiți la fotbal, deci, că-i vremea amicalelor dar, amical vorbind, de treabă serioasă cînd ne apucăm, că-i cam albastră cu... Pantera roz?

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

DOUA ȚĂRĂNCI de IOSEF ISER, (cărune și acuarelă), lucrare de grafică aflată în colecția Muzeului de Artă al Republicii Socialiste România

Iosef Iser a fost un mare desenator, un artist-militant în cel mai nobil înțeles al cuvîntului, a fost un glas și o conștiință însemnată în epocă. Grafician și autor de grafică satirică la revista lui N.D. Cocea — „Făclă”, el a fost prieten și tovarăș de idei cu cei mai de seamă intelectuali ai vremii (Cocea, Galaction, Arghezi). Astfel, timp de trei ani, desenele sale au susținut campaniile purtate de

Cocea și Arghezi în presă. Atunci cînd nu a ales arma caricaturii mușcătoare, a fost, din nou, asemeni lui Caragiale, dar și a altor importanți scriitori contemporani lui — Vlahuță, Bacalbașa, Cocea, Arghezi — un admirator al poporului, al țăranelor române. „Priviți țărani! Nici un zîmbet, nici o răutate. Revoltă, compătîmire, cit vrei!” spunea un cronicar al vremii. Din a-

ceastă atitudine artistică și din această perspectivă socială s-a născut și prezenta lucrare, reluînd un motiv drag lui Iser: portretele de femei, nicidecaltă singure, arareori cîte trei, cel mai adesea două, completîndu-se reciproc. Dintre cele trei ipostaze ale chipurilor de țărânci analizate pînă acum, aceasta este cea mai dramatică, cea mai lapidară, de o „tragică profunzime” cum splendid califică Tudor Teodorescu-Braniște țărânci desenată și dictată de Iosef Iser.

SIMONA VĂRZARU

TIMPUL ESTE MISTERUL ESENȚIAL

Universitatea Chicago, martie, 1980

WILLIS BARNSTONE: Borges, deși sinteti aproape orb, remarcăți întotdeauna calitatea camerelor și clădirilor în care vă aflați. Cum vă descurcați cu vederea dumneavoastră limitată și cum vă simțiți astăzi, aici, în această sală?

JORGE LUIS BORGES: Mă simt înconjurat de prieteni. Simt o primire foarte caldă. Simt că oamenii mă plac, mă iubesc; simt toate aceste lucruri. Eu nu simt circumstanțele, numai esențialul, miezul lucrurilor. Nu știu cum o fac, dar sint sigur că nu greșesc. [...]

BARNSTONE: Ați vrea să ne vorbiți despre experiență și poezie?

BORGES: Cred că unui poet (și, unori, mă gîndesc la mine în acest fel) toate lucrurile îi sint date în scopul de a fi transformate în poezie. Drept care nefericirea nu este cu adevărat nefericire. Nefericirea este o uncealtă care ne este dată, așa cum un cutit poate să fie o uncealtă. Orice experiență trebuie să se transforme în poezie și, dacă am fi cu adevărat poeți (eu nu sint cu adevărat poet, doar pretînd că sint), dacă eu personal as fi cu adevărat poet, fiecare clipă din viață mi s-ar părea frumoasă, chiar dacă nu asa ar sta lucrurile. Pînă la urmă, memoria transformă toate lucrurile în frumusețe. Sarcina noastră, datoria noastră, este aceea de a transforma emoțiile, amintirile, fie ele și triste, în frumusețe. Asta este ceea ce avem noi de făcut. Și marele avantaj al acestei datorii este că nu o putem nicidecaltă îndeplini. Sintem întotdeauna pe punctul de a o face. [...]

BARNSTONE: Ca să revenim la întrebarea despre un Dumnezeu personal, sinteti un gnostic?

BORGES: Sint un agnostic.

BARNSTONE: Nu, un gnostic.

BORGES: Ah, da, poate. De ce nu gnostic azi și agnostic mâine? Este același lucru.

BARNSTONE: Și baza eticii dumneavoastră?

BORGES: Presupun că în fiecare clipă a vieții noastre trebuie să alegem. Trebuie să acționăm într-un fel sau altul. Așa cum a spus Dr. Johnson, sintem tot timpul moralisti, nu astronomi sau botanisti.

BARNSTONE: Cum s-a întîmplat ca, dintre toți oamenii, dumneavoastră să deveniți Borges? Nu sinteti surprins că existența v-a ales tocmai pe dumneavoastră? Cum explicați conștiința individuală?

BORGES: Sint surprins și, în același timp, rușinat că sint Borges. Am făcut tot ce-am putut să fiu altcineva, dar pînă acum n-am reușit. Nu-mi place să fiu Borges. Aș dori să fiu oricare dintre dumneavoastră.

BARNSTONE: În ceea ce privește

BORGES DESPRE BORGES

Marțile unei mari constințe

opera dumneavoastră, faptul de a dicta poeziile în loc de a le scrie de mină a schimbat intrucitva ceea ce scrieți?

BORGES: Da, le-a schimbat în bine, pentru că acum sint mai scurte.

BARNSTONE: Persoanele cărora le-ați dictat poeziile — mama dumneavoastră, Annaliese von der Lippen, Maria Kodama, care e astăzi aici...

BORGES: Dacă au avut obiectul cu privire la ele? De multe ori. Dar eu sint foarte încapățînat. O tin pe-a mea.

BARNSTONE: Obiectiile și părerile lor au afectat cumva scrierea propriuzisă a poeziilor?

BORGES: Da. Ei colaborează cu mine tot timpul. Imi amintesc că am scris o poveste numită *The Intruder* (Intrusa). Doi huligani, doi frați, omgără o femeie pentru că sint geloși unul pe altul. Singurul mod de a scăpa de ea a fost s-o omoare cu cutitul. Ajunsesem la ultima propoziție. Mama mea scria

ceea ce-i dictam. Mi dispăcea total. Se săturase pînă peste cap de huligani și de cuțite. Am ajuns și la clipa cînd frațele mai mare trebuia să-i spună celui mai mic că injunghiasse femeia în acea dimineață. Sau că o strangulase, nu mai știu exact — de ce să intrăm în detalii singeroase? El trebuia să spună asta, iar eu trebuia să găsesc cuvintele potrivite. Am întrebato pe mama: „Cum naiba poate să spună asta?” „Lasă-mă să mă gîndesc”, mi-a răspuns. Asta se întimpla într-o dimineață. După un timp, mi-a spus cu o voce total schimbată: „Știu ce-a spus”. „Atunci scrie”, i-am răspuns eu. Ea a scris, după care am rugato să-mi citească: „La lucru, frațe, am omorit-o azi dimineață”. Găsise cuvintele potrivite în locul meu. Po-

vestirea ajunsesse la sfîrșit. N-am mai adăugat decit o propoziție sau două. Apoi m-a rugat să nu mai scriu povestiri din astea singeroase. I se făcuse lehamite de ele. Inșă, dîndu-mi cuvintele potrivite, în acel moment a devenit, într-un sens unul din personajele povestirii. „Știu ce-a spus”, spunea ea, de parcă lucrurile s-ar fi întimplat cu adevărat. Ea mi-a dat cheia povestirii numite „The Intruder”, poate cea mai bună povestire — sau poate singura povestire pe care am scris-o vreodată.

BARNSTONE: Cînd erați tînr v-ați dus în nord pentru un timp, împreună cu niște gauchos. Ne-ați putea descrie experiențele dumneavoastră și efectele pe care le-au avut asupra operii dumneavoastră?

BORGES: În 1934 m-am dus la granița dintre Brazilia și Uruguay. Acolo am regăsit trecutului Argentinei. Am regăsit cîmpurile, gauchos, toate lucrurile

care nu mai există în țara mea. Toate aceste lucruri mă așteptau sau cel puțin erau acolo pentru mine. Am petrecut vreo zece zile. Eram destul de plictisit, inșă într-o zi am văzut un om ucis. Nu mai văzusem asta nicidecaltă. Era un bătrîn văcar uruguayan. A fost ucis de un negru, cu un revolver; a tras două gloanțe în el și-a murit. „Ce păcat!”, mi-am spus. După care nu m-am mai gîndit la asta. Mulți ani după cele zece zile petrecute la Santa Anna do Livramento, la granița dintre Uruguay și Brazilia, mi-am amintit de acel loc și se pare că voi continua să mi-i amintesc mereu. Este foarte ciudat. Am călătorit aproximativ prin toată lumea. Am văzut marile orașe. Am văzut poate orașul capital, New York-ul, am văzut de asemenea, Londra, Roma și Parisul. Și totuși nu știu de ce gîndul mă duce mereu înapoi în acel orașel sărăcăcios de pe granița braziliană, iar cînd scriu ceva, pare să mă inspire. Pe atunci inșă nu era interesant în mod deosebit. Totul s-a petrecut după aceea, în amintire.

BARNSTONE: Cînd citeați în copilărie, în adolescență?...

BORGES: Citeam tot timpul.

BARNSTONE: Care au fost primele dumneavoastră lecturi?

BORGES: Presupun că prima carte pe care am citito a fost *Basme de Frații Grimm*. Ceea mai bună carte care a ieșit din Germania, cum a spus Ches-terton. Apoi am citit *Alice în țara minunilor*. Am continuat să citesc aceste cărți de atunci, din 1906 sau 1905. Am citit poate cea mai bună literatură științifico-fantastică din lume, acele coșmaruri țesute de Wells. Am citit *Mașina timpului*, *Primul om pe lună*, *Insula doctorului Moreau*, *Omul invizibil*, *Ilirana zeilor*, *Războiul lumilor*.

Traducere de MIHAELA SIMION CONSTANTINESCU

(Va urma)

Scrisoare din Franța

Interferențe franco-române

Dezvoltarea relațiilor culturale, în sfera romanității mai ales, tine de marile tradiții ale țării noastre, iar eficacitatea lor a fost ilustrată concret prin ceea ce Lovinescu numise sincronizarea forțelor noastre de creație cu marile realizări ale culturilor de veche faimă literară și științifică.

Una din formele de contact cultural și de promovare a bunelor relații științifice, literare, social-politice a fost crearea, de mai bine de un secol încoace, de lectorate de cultură și limbă în fiecare țară romanică, în Franța și Italia în primul rând. Printre cele mai active au fost cele de la Paris, Lyon, Lisabona, Montpellier, Torino, Padova, Roma. Printre cele mai noi sunt: Bordeaux, Aix-en-Provence, Lille, Milano, Napoli, Udine. Tradiția bună și fertila ne obligă să dinamizăm activitatea lor, pentru că există realmente un interes sustinut față de originalitatea romanică a culturii, a limbii noastre, față de creația noastră literară. Opera lui Brăncuși, Eminescu, Iorga, Enescu, Eliade, Cioran, Eugen Ionescu, Panait Istrati fiind cunoscută multor specialiști și cititori de pe multe meridiane, mai ales în Franța, ea a fost o punte de legătură mai strânsă între cele două culturi.

O confirmare a interesului despre care vorbeam au fost recentele inițiative și acțiuni de interes reciproc, franco-române, despre care vreau să spun două vorbe. În drum spre Bordeaux, prin Paris, pentru a reactiva cursurile de istorie, civilizație, limbă română, prof. Alain Guiller-mou, vechiul nostru prieten și neobositul cercetător, filolog, publicist, autorul tezei de doctorat, la Sorbona, asupra **Genezei interioare a Poeziilor lui Eminescu** (publicată de noi și în românește la Ed. Junimea, col. Eminesciana, 1977, 604 p., care ar trebui reimpresată, ca un omagiu francez la Centenarul Poetului, anul viitor) deci eminentul fost director al Institutului de studii românești de la Sorbona, profesor onorar azi, ne arată pregătirile și invitația pentru Bienala Limbii Franceze care se va ține anul viitor la Quebec, în Canada (am participat la cele de la Menton 1971 și Lausanne 1981 — comunicările fiind prezentate în Actele acestor reuniuni), cu trei teme: france-

za în lume; oportunitatea studierii ei prin tehnica modernă a comunicațiilor; reflexii și propuneri pentru francofonie. Alain Guiller-mou a făcut enorm pentru cunoașterea, difuzarea și cultivarea limbii franceze și a limbii române.

În același timp, la Academia Franceză și-a rostit discursul de recepție noul ales Andre Frossard, editorialist al lui „Figaro”, autor de cărți remarcabile asupra spiritualității contemporane, un umanist în sensul superior al cuvântului. În discursul tradițional de intrare în sinul celebrei instituții, Frossard a adus un omagiu Franței pentru forța, consecvența, generozitatea și inventivitatea creației sale, care a marcat puternic miscarea de idei înnoitoare, de multe secole, pe continent, în lumea întreagă chiar.

La universitatea Bordeaux III — Lettres et Arts — m-a primit președintele J. Monferiet, specialist reputat în literatura contemporană, în special în opera lui Fr. Mauriac, scriitor originar din părțile Bordeaux-ului cum se știe. Mi-a oferit studiile și publicațiile pe care le-a îngrijit: Caiete Fr. Mauriac, **Presence de Fr. Mauriac** — volumul omagial la Centenarul nașterii scriitorului, cu **Alocuțiunea** lui J. Chabân-Delmas, fostul prim-ministru, primarul orașului de decenji (există încă Centrul Mauriac la această Universitate) i-am oferit, în schimb, studiile publicate în actele unor congrese, în franceză, despre specificul limbii române și raporturile dintre limbile noastre (fiind sensibil mai ales la „Permanences françaises dans la modernisation du Roumain”, apărut în Revue des langues romanes, no. 2, 1972, Montpellier). Am convenit cu el și cu directorul L. Dubois să prezint colegilor și studenților de la secția de limbă romanică trei comunicări: „Privire istorică asupra culturii și limbii române”; „Specificul limbii române”; „Influența franceză asupra limbii noastre (și raporturi literare franco-române)”. Chiar în prima săptămână aici, la Bordeaux, oras de veche tradiție culturală, patria lui Montaigne, Montesquieu și Mauriac, am fost invitat la conferința prof. Charles Teyssyre, la Ateneul Municipal; „De la

Nicodim de Tismana la Mihai Eminescu — cinci secole de istorie cărții în România” — bine făcută și călduros prezentată asistentei care frecventează Societatea de bibliofilie, cu o reputație deosebită în oraș și la Universitate (invitație transmisă prin prof. P. Beterous, de literatură comparată). Am luat cuvântul la discuții, pentru a lăuda condiția și atașamentul afectiv al vorbitorului, cu accente bine plasate pentru istoria, cultura și limba română, și am completat, cu unele detalii, expunerea făcută subliniind rolul relațiilor reciproce, importanta culturii și limbii franceze, superlativ pretuite de Bălcescu, de Lovinescu ori de generația interbelică. A fost o surpriză în sală prezența unui vechi cercetător român, precizările lui, primite cu multă simpatie, cu aplauze pentru România, prezentă aici la Bordeaux, ca prelude al altor manifestări culturale românești, cum este cea proiectată pentru luna mai pentru a-i omagia pe Hasdeu și Goga (amintind de prezența și discursurile acestuia, în toamna lui 1918 — în pregătirea Unirii celei mari — discursurile rostite la Paris și Lyon fiind de mare interes istoric, ca și gândirea europeană a lui Hasdeu). Tot în aceste zile a apărut un volum masiv Flaubert (1100 p) cu cele 18 caiete ale laboratorului său literar de mare rezonanță stilistică, pentru că reflectă efortul unei conștiințe estetice de mare forță creatoare, instructivă în fiecare detaliu al procesului creator.

Într-o economie de consum și de imensă risipă, nu se găsește însă fonduri pentru a repara Catedrala străveche St. Andrei, care datează din sec. XI-XII și care sugerează grandioarea genialului construcției medievale, tot așa ca Notre Dame la Paris, St. Jean la Lyon sau catedrala gotică din Reims (grițit a fost de distrusă în primul mare război) sau din Strasbourg. Orașul are însă fondurile necesare pentru imense construcții de interes administrativ, cum e noua prefecatură de pildă. Ritmul vieții în general, copleșitor și rezistent psihofizică pusă adesea la grele încercări...

GH. BULGĂR
Bordeaux, aprilie, 1988

biblioteca OMNIA

● William Faulkner a scris în afara romanelor care i-au adus Premiul Nobel și numeroase nuvele și povestiri, „**Idiia în deșert și alte nuvele**” este titlul unei recente culegeri de texte de William Faulkner, dintre care multe nu au fost niciodată publicate în volum. Culegerea restitue bucuria descoperirii unui Faulkner inedit și mai ales fascinația de a vedea cum lucra marele scriitor. Astfel, o nuvelă are trei versiuni și trei titluri succesive: **Căldul, Poveste tristă, Revansa**. Prima versiune este crudă și șocantă, a doua este încercată cu un comentariu iar în a treia, în fine, tema eșecului personal se întemeiază pe tema eșecului resimțit la scara unei regiuni întregi, Sudul. Mulți ani mai târziu tema va fi reluată și infinit îmbogățită în acea operă majoră care este trilogia **Cătușul**. Faulkner va găsi metoda sa de narativă, aceea a povestitorului care face să apară inesei faptele sub diverse lumini, precum și ritmul său. Povestirea sa va fi colorată de umor iar autorul a reușit să transfere până la urmă povestea unui eșec într-o reușită literară.

● Norvegia are, relativ la populația sa de 4 milioane de locuitori, o mare producție literară pentru copiii și tineret și, ceea ce este mai important, de bună calitate. În multe țări, literaturii pentru copii nu i se acordă importanța cuvenită. În Norvegia însă, instituțiile culturale au ca politică explicită veghea asupra acestei părți a literaturii, acțiune ce este considerată o „investiție pentru formarea publicului literar de mîine”. Trei nume mai importante s-au impus în literatura norvegiană pentru copii: **Anne-Cath Vestly, Alf Pörysen și Torbjørn Egner**. Anne-Cath Vestly este o reprezentantă a ceea ce se poate numi „școala realistă”. Alf Pörysen este un autor care merge și mai departe în această direcție: lumea sa literară este a celor neînsemnați și sărmani în societate, cel mai adesea în mediul rural. Mesajul său este: accepta-te așa cum ești, chiar dacă te afli în josul scării sociale. El intră adeseori în „realismul fantastic” puternic inspirat din tradiția folclorică și recurge de multe ori la figurile cunoscute ale micilor spiriduri sau ale animalelor care vorbesc. În realismul fantastic „normalitatea” vieții cotidiene este pusă sub semnul întrebării și în același timp elementele fantastice pe care autorul le aduce sînt „normalizate”, redată ca verosimile. În fine, cărțile lui Torbjørn Egner au avut un succes formidabil de-a lungul anilor. El este autorul cărților de lectură pentru toate clasele școlii primare; impactul pe care l-a avut asupra generațiilor de după război în Norvegia face din el un scriitor „popular”. Una din rațiunile acestei popularități este poate dozajul savant al realismului și imaginației și, de asemenea, stabilitatea lumii descrise. Prea multă stabilitate, spun unii adulți, dar pentru copii aceasta este liniștitor într-o lume în care propria lor viață nu este întotdeauna ferită de neliniști.

● Capitala daneză, Copenhaga, a fost centrul unei interesante manifestări culturale: primul festival internațional al teatrelor de amatori, care a reunit reprezentanți din multe țări de pe patru continente: Europa, America, Africa, Australia. Festivalul a fost un prilej de întîlnire a diverselor școli de teatru, ceea ce a permis participanților să pătrundă în universuri culturale diferite. Totodată au putut fi urmărite maniere regizorale originale, scenografii interesante, frumoase costume și un excelent joc al actorilor aparținînd diverselor trupe de teatru. Elementele care l-au înclănt pe secretarul general al Asociației Teatrelor de Amatori, **Ion Iteberg** să dea o excelentă apreciere reprezentărilor teatrale. Statutul acestui festival nu prevede premii.

● Bogomil Nonev, scriitor și ziarist bulgar este noul laureat al concursului organizat de Federația Internațională a Ziaristilor și Scriitorilor de Turism (F.I.Z.E.T.) deschis pentru toți ziaristii și scriitorii lumii. Juriul concursului, sub direcția președintelui F.I.Z.E.T., Remy Leroux, a remis distincția laureatului pentru însemnările de drum „**Primăvara la Atena**”, publicate în cartea sa „**Vesmintele oficiale**” și pentru articolul său „**Descoperirea omului și a lumii**” publicat în ziarul „**Otetestivene Front**”.

F. MIȘAN

LIRICĂ MONGOLĂ

D. Nașagdorj

Dragoste ascunsă

În multime, cînd ne întîlnim,
Pătimăș ochii noștri se cată,
două vise un suflet să fim
iluminat de undă luminii curată.

Seara ne prinde-n adîncul pădurii
vămuindu-ne inima, numai noi,
florile-s martori tainelor gurii
în lumină ne-acoperă pe amîndoi.

Cerul chiar nu mai o clipă
deasupra de stele se-ncarcă...
Unde și cînd ne strigă risipă?
Întrebă inima-mi, fără tine, săracă!

Țendiin Damdinsuren

Mongolia

Căciula țării neaua pură,
pădurea verde-al ei cojoc;
la poale o oglindă sură
răstring bogatul munte-n loc.

Imensa mea țară, grădina,
prin care cirezile aleargă,
de cîntecul ciobanilor plină
lumina-i mai largă.

Cu plăpumi de floare peștriță,
sub iarbă comoară de aur
cimpia mea, țelina mea
rodind sub vraja marelui faur.

Mereu înainte pentru toți răsărind
țara mea mai plină de cîntec,
de bucurie cimpile se-ntind
ceru-i mai larg numai cîntec.

Aspirăm vîntul imensului Gobi
ars de obrazul soarelui curat,

prin pășunile imensului Gobi
crește Mongolia cum nici n-am visat

eroica Mongolie naltă în lumină
cupa fericii de viață plină.

C. Cimid

Primăvară veșnică

Din nou este iarnă, ne spintecă gerul,
ne umple omătul de viscol și frig,
dar inima mea zbruciumată imensă
cit cerul
crește-n primăvară, primăvară strig!

Fie, vino iarnă, vino iar! Fie ger
cu albe limbi de viscol și îngheț;
dacă ard în primăvară primăverii-i cer
să rămină-n mine flacără, dezgheț.

Begziin Yavuuhan

Iurta

În văzul meu iurta iubitei mele
albă ca o lebadă călătoare
își desface aripile
gata pentru zborul pe zare...

De frica ochilor mei
iurta devine un zîmbet, o lumină
iurta, unde iubita mea-i numai cîntec,
o lebadă pare de zboruri plină.

Vine omul pe lume
într-un concediu,
cînd se sfirșește
pleacă înapoi.

Ziuă și noapte,
moarte și naștere
merg împreună
rivnind la concediu.

Cînd vine pe lume
plînge omul singur,
cînd pleacă
își mută plînsul în alții.

B. Dorjsuren

Haiku de toamnă

1.
Pe muchea ascuțită
a coasei ca mătasea
luminează roua-
vis
de dragoste

2.
Lacrimi de rîu
sclipind
îngheață pe marginea nopții —
o, seară de iarnă!

3.
Taurul furios
bate pămîntu-n copite
legat de axul lumii—
oare-i iarnă
dacă albesc?!

Țendiin Cimiddorj

Cioara

Ninge cu albe căciuli
cioara mai neagră, mai clară
un punct de întunerice în albul poienii
își ascute briceagul ciocului său
agățată pe creangă
Ochii cioarei doi cărbuni din vatră.

Ninge de mai multe zile, ninge,
chiar de-ar ninge pînă la sfirșit de lume
cioara nu se face albă,
zboară jos lîngă pămînt
cade parcă zdreanță neagră.

În românește de ION IUGA

